

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 63 – Τεύχος 8

«Σταυρός, ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας...»

Σεπτέμβριος 2014

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἑπιμελείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2011 ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΘΗΤΕΙΑ: πρωτοπρ. Κωνσταντῖνος Καραϊσαρίδης, καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ., ἀρχιμ. Δαμασκηνός Πετράκος, πρωτοπρ. Αντώνιος Καλλιγέρης, πρωτοπρ. Χριστόδουλος Μπίθας, πρωτοπρ. Δημήτριος Θεοφίλου, καθηγ. Γεώργιος Φίλιππος, – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ἀλέξανδρος Κατσιάρας. – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέροπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἑπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (γιά ὄσους δέν τό δικαιούνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251

e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ἐξώφυλλο: *Πήλινη σφραγίδα*, Ἀρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας (ἐκ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου Καλαμάτας).

Τὸ Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τὸ γλωσσικό ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ: Τά κείμενα τῶν συνεργατῶν νά μὴν ὑπερβαίνουν τίς 350 λέξεις ὅσον ἀφορᾷ στήν πρώτη σελίδα καί τίς 450 λέξεις γιά κάθε μία ἀπό τίς σελίδες πού ἔπονται.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 63

Σεπτέμβριος 2014

Τεύχος 8

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ Είσοδικόν	3
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΡΑΪΣΑΡΙΔΗ Μέ ἀφορμή τήν έορτή τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ	4
ΑΡΧΙΜ. ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ ΒΕΛΕΤΖΑ Ὁ ἱερός Χρυσόστομος γιά τόν Τίμιο Σταυρό	8
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ἡ σταυρική πορεία τοῦ Ἰησοῦ (Ἐβρ. 5,7)	12
ΑΡΧΙΜ. ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ Κυριακή μετά τήν Ὑψωσιν (21.9.2014)	13
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ Ἡ ἀθέατη τῆς Ἱερωσύνης ὄψη	15
ΑΡΧΙΜ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΧΡΥΣΟΠΟΥΛΟΥ Σταυροί τῶν καιρῶν μας	17
ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΓΟΥΛΟΥΛΗ Ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως στήν Ἱερουσαλήμ (13.9.335): Τό έορταστικό ὀκταήμερο	18
ΛΙΤΣΑΣ Ι. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ Ἡ Μονή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στή Ἱεροσόλυμα παράδοση - ἱστορία - τέχνη	21
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Θ. ΒΟΥΡΛΗ Ποιός εἶναι πραγματικό μέλος τῆς Ἐκκλησίας;	25
Ἐπικοινωνία	28
Βιβλιοπαρουσίαση	30
Ἐφημεριακά	32

«Τώρα σᾶς συμβουλεύω νά κάμετε ἀπό κομβολόγι μικροί καί μεγάλοι καί νά τό κρατῆτε μέ τό ἄριστερό χέρι, καί μέ τό δεξιό νά κάμνετε τόν σταυρόν σας καί νά λέγετε: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Ἰίε καί Λόγε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, διά τῆς Θεοτόκου καί πάντων τῶν Ἁγίων ἐλέησόν με τόν ἁμαρτωλόν καί ἀνάξιον δοῦλον σου. Ὁ Πανάγαθος Θεός μᾶς ἐχάρισε τόν τίμιον Σταυρόν μέ τόν ὅποιον νά εὐλογῶμεν, καί τά Ἐχραντα Μυστήρια. Μέ τόν σταυρόν νά διώκωμεν τούς δαίμονας. Ἀλλά πρέπει νά ἔχωμεν τό χέρι μας καθαρόν ἀπό ἁμαρτίας, καί τότε κατακαίεται ὁ διάβολος καί φεύγει. Ὅθεν, ἀδελφοί μου, ἤ τρώγετε ἤ πίνετε ἤ δουλεύετε, νά μή σᾶς λείπη αὐτός ὁ λόγος καί ὁ σταυρός. Καί καλόν καί ἅγιον εἶναι νά προσεύχεσθε πάντοτε τήν αὐγήν, τό βράδυ καί τά μεσάνυχτα.

Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου, πῶς πρέπει νά γίνεται ὁ σταυρός καί τί σημαίνει. Πρῶτον· ὅπως ἡ Ἁγία Τριάς δοξάζεται εἰς τόν οὐρανόν ἀπό τούς Ἀγγέλους, οὕτω καί σύ νά σμίγῃς τά τρία σου δάκτυλα τῆς δεξιᾶς χειρός· καί μή δυνάμενος νά ἀναβῆς εἰς τόν οὐρανόν νά προσκυνήσῃς, βάνεις τήν χεῖραν σου εἰς τήν κεφαλὴν σου (διότι ἡ κεφαλὴ σημαίνει τόν οὐρανόν) καί λέγεις: Καθώς οἱ Ἄγγελοι δοξάζουσι τήν Ἁγίαν Τριάδα εἰς τόν οὐρανόν, ἔτσι καί ἐγώ ὡς δοῦλος δοξάζω καί προσκυνῶ τήν Ἁγίαν Τριάδα· καί καθὼς τά δάκτυλα εἶναι τρία, εἶναι ξεχωριστά, εἶναι καί μαζί, ἔτσι καί ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι τρία πρόσωπα, ἀλλ' εἷς Θεός. Κατεβάζων τό χέρι σου εἰς τήν κοιλίαν σου νά λέγῃς: Σέ προσκυνῶ καί Σέ λατρεύω, Κύριέ μου, ὅτι κατεδέχθης καί ἐσαρκώθης εἰς τήν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου διά τὰς ἁμαρτίας μας. Τό βάζεις πάλιν εἰς τόν δεξιόν σου ὦμον καί λέγεις: Σέ παρακαλῶ, Θεέ μου, νά μέ συγχωρήσῃς καί νά μέ βάλῃς εἰς τά δεξιὰ σου μέ τούς δικαίους. Βάνοντάς το πάλιν εἰς τόν ἄριστερόν ὦμον λέγεις: Σέ παρακαλῶ, Κύριέ μου, μή μέ βάλῃς εἰς τά ἄριστερά μέ τούς ἁμαρτωλούς. Ἐπειτα κύπτοντας κάτω εἰς τήν γῆν: Σέ δοξάζω, Θεέ μου, Σέ προσκυνῶ καί Σέ λατρεύω, ὅτι καθὼς ἐβάλληκες εἰς τόν τάφον, ἔτσι θά βαλθῶ καί ἐγώ. Καί ὅταν σηκώνεσαι ὀρθός, φανερώνει τήν ἀνάστασιν καί λέγεις: Σέ δοξάζω καί Σέ προσκυνῶ, Κύριέ μου, ὅτι ἀνέστης ἐκ νεκρῶν διά νά μᾶς χαρίσῃς ζωὴν αἰώνιον. Αὐτό σημαίνει ὁ Σταυρός»!

Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ:
Διδαχὴ Γ' (ἀπόσπασμα)

Σεβαστοί πατέρες,

ἀπό τό παρόν τεύχος ἀρχίζει ἡ δημοσίευση ἀπαντήσεων στό ἐρώτημα, τό ὁποῖο τέθηκε πρὸς τοὺς ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ ἀπό τά μέλη τῆς νέας Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐφημερίου. Τό ἐρώτημα, ὅπως γνωρίζετε ἦταν: «Ποιός εἶναι πραγματικά μέλος τῆς Ἐκκλησίας σήμερα;». Στό τεύχος αὐτό φιλοξενοῦμε τήν ἀπάντηση τοῦ καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Ἀθανασίου Βουρλή. Περιμένουμε καί τίς δικές σας ἀπαντήσεις στό ἐρώτημα καί βεβαίως καί τίς σκέψεις σας ἐπί τῶν ἀπαντήσεων πού θά δημοσιεύονται.

Στό τεύχος αὐτό θά διαβάσετε κείμενα ἀφιερωμένα στήν μεγάλη ἑορτή τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου, τήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τό περιεχόμενο τῶν συνεργασιῶν διατυπώνει διάφορες πτυχές τοῦ θέματος, ἀπό τήν σκοπιά πού τό μελέτησαν καί τό ἐξέφρασαν οἱ συντάκτες τους.

«Μέ ἀφορμή τήν ἑορτή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ» εἶναι ὁ τίτλος τῆς συνεργασίας τοῦ π. Κωνσταντίνου Καραϊσαρίδη, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ, στό σημεῖο τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ, στήν τιμητική προσκύνηση καί στή θέση του στή θεία λατρεία. Στό κείμενό του «Ὁ ἱερός Χρυσόστομος γιά τόν Τίμιο Σταυρό» ὁ π. Χερουβεῖμ Βελέτζας μελετᾷ τοὺς τέσσερις λόγους τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται στόν Τίμιο Σταυρό καί ὁ π. Κωνσταντῖνος Παπαθανασίου ἀκολουθεῖ τήν «Σταυρική πορεία τοῦ Ἰησοῦ». Τό Εὐαγγελικό ἀπόσπασμα τῆς «Κυριακῆς μετὰ τήν Ὑψωση» (21.9.2014) ἔχει ὡς θέμα ὁ π. Νικάνωρ Καραγιάννης, ὁ π. Κωνσταντῖνος Καλλιανός ἀποκαλύπτει τήν «Ἀθέατη τῆς Ἱερωσύνης ὄψη» καί ὁ π. Χρυσόστομος Χρυσόπουλος ἀναφέρεται σέ «Σταυρούς τῶν καιρῶν μας». Ὁ κ. Στ. Γουλούλης ἀναφέρεται στό θέμα «Ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, Ἱερουσαλήμ (13.9.335): Τό ἑορταστικό ὀκταήμερο» καί ἡ κ. Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη ξεναγεῖ στή «Μονή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στά Ἱεροσόλυμα» μέ ἀναδρομή στήν παράδοση, στήν ἱστορία καί στήν τέχνη τοῦ μνημείου. Στήν Ἐπικοινωνία ὑπάρχουν ἐνδιαφέρουσες ἐπιστολές μέ θέματα πού θά συζητηθοῦν, γιά νέα βιβλία θά διαβάσετε στήν Βιβλιοπαρουσίαση πού φροντίζει ἡ κ. Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη καί στά Ἐφημεριακά θά βρεῖτε χρήσιμες πληροφορίες πού συγκεντρώνει ὁ π. Γ. Βαμβακίδης.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντής Συντάξεως

Μέ ἀφορμή τήν ἑορτή τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ

Πρωτ. Κωνσταντίνου Καραϊσαρίδη,
Ἄναπλ. Καθηγητοῦ Α.Π.Θ.

ΚΑΘΕ ΕΟΡΤΗ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἑορτολογίου ἔχει ἰδιαίτερη ἱστορία, ξεχωριστή θεολογική καί πνευματική σημασία. Παρ' ὅλα αὐτά, κάθε ἑορτή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀναγκαστικά θέτει ἐνώπιόν μας τρεῖς πραγματικότητες: α) τή Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ, τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ, β) τό σημεῖο τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ καί γ) τό Σταυρό τοῦ πιστοῦ.

α) Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ.

Τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένο μέ τό μυστήριο τοῦ Χριστοῦ. Στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἐνώνεται ὁ Θεός Λόγος μέ τήν ἀνθρώπινη φύση, ἐπέρχεται ἔτσι κατά τόν πιό τέλειο τρόπο ἡ διασαλευθεῖσα κοινωνία Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Ἦδη αὐτή ἡ ἔνωση Θεοῦ καί ἀνθρώπου στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ συνιστᾷ δυνάμει λύτρωση, σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καθ' ὅσον αὐτή ἡ θεία ἔνωση τῶν δύο φύσεων στό πρόσωπο τοῦ θεανθρώπου ἔχει μία ἀντιπροσωπευτικότητα, ἔγινε χάριν τῆς σωτηρίας ὀλόκληρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὀλόκληρου τοῦ κόσμου. Ἡ Σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου ἔρχεται ἀκριβῶς ὡς συνέχεια ἢ συνέπεια τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, καθ' ὅσον ὁ σαρκωθείς καί σταυρωθείς Κύριος προσφέρει θυσία εὐάρεστη στόν Θεό Πατέρα Του τό τίμιο Σῶμα Του καί τό ἄχραντο Αἷμα του, πάντα πρός σωτηρία καί ἀγιασμό τῶν ἀνθρώπων καί τοῦ κόσμου γενικότερα.

Στήν Καινή Διαθήκη ἔχουμε ἀποκάλυψη, φανέρωση καί παράδοση τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Κύριος πρῶτα παραδίδει πρός θεία μετάληψη καί ἀγιασμό τό Σῶμα καί τό Αἷμα Του στούς μαθητές Του κατά τόν Μυστικό Δεῖπνο. Ἐπειτα ἐπάνω στόν Τίμιο Σταυρό, ὡς ἄλλη ἁγία τράπεζα τῆς θείας ἱερουργίας τοῦ Κυρίου, μᾶς παραδίδεται τό μυστήριο τῆς Σταυρικής Του θυσίας «ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς»¹.

Μέ ὁδηγό τά λόγια τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου παρατηροῦμε ὅτι μιλώντας στούς ἀγίους μαθητές γιά τήν ἐπικείμενη σταυρική Του θυσία ἀνέφερε ἕνα «δεῖ», πρέπει, ἀναφορικά μέ τή θυσία αὐτή. Μέ ἄλλα λόγια ὁμιλεῖ γιά μιά ἀναγκαιότητα, ὅτι ἦταν κάτι ἐπιβεβλημένο.

Ἄς δοῦμε πρῶτα αὐτά τά λόγια Του: «ὅτι δεῖ τόν υἱόν τοῦ ἀνθρώπου πολλά παθεῖν καί ἀποδοκιμασθῆναι ὑπό τῶν πρεσβυτέρων καί ἀρχιερέων καί γραμματέων καί ἀποκτανθῆναι καί τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι»². Τά ἴδια αὐτά λόγια τοῦ Κυρίου τά ὑπενθυμίζουν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι στίς μυροφόρες γυναῖκες πού βρέθηκαν ἀμήχα-

νες μπροστά στο κενό μνημείο: «...μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι»³.

Βέβαια, ἔμεῖς πού γνωρίζουμε τὴν ἱερά ἱστορία καταλαβαίνουμε ὅτι αὐτὸ τό πιό πάνω «δεῖ» πού ἀναφέρει ὁ Κύριος παραπέμπει στήν πτώση τῶν πρωτοπλάστων, στήν ἁμαρτία τους, πού προῆλθε ἀπὸ τὴν γεύση τῶν καρπῶν τοῦ ἀπαγορευμένου ξύλου. Καὶ στό θάνατο τοῦ πρώτου Ἀδάμ πού προῆλθε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία του. Ἔτσι τώρα ὁ Κύριος, ὡς νέος Ἀδάμ, θυσιάζεται ἐλεύθερα πάνω στό Σταυρό, πεθαίνει ἐλεύθερα, ὄχι ἀπὸ τιμωρία γιὰ κάποια ἁμαρτία, γι' αὐτὸ καὶ μέ τὴ θυσία Του, πού τὴν οἰκειοποιούμε με τὴ θεία Εὐχαριστία, τό «φάρμακο ἀθανασίας», τρέφει ὁλόκληρο τό ἀνθρώπινο γένος καὶ τό ὁδηγεῖ στὴ θέωση.

Σχετικὰ με τὰ ἀποτελέσματα τῆς Σταυρικῆς θυσίας, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἀναφέρει: «Κάθε πράξη καὶ θαυματουργία τοῦ Χριστοῦ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη καὶ θαυμαστή. Ἀπὸ ὅλα ὅμως τό πιό θαυμαστό εἶναι ὁ τίμιος σταυρός Του. Καὶ τοῦτο γιατί με κανένα ἄλλο τρόπο παρά μόνο με τό Σταυρό τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καταργήθηκε ὁ θάνατος, συγχωρήθηκε ἡ ἁμαρτία τοῦ προπάτορα, ὁ ἄδης κατανικήθηκε καὶ ἀπογυμνώθηκε, ἡ ἀνάσταση καὶ ἡ δύναμη νὰ περιφρονοῦμε τὰ παρόντα καὶ τὸν ἴδιο τὸν θάνατο μᾶς δόθηκε, ἡ ἐπάνοδος πρὸς τὴν ἀρχαία μακαριότητα κατορθώθηκε, οἱ πύλες τοῦ παραδείσου ἀνοίχτηκαν, ἡ ἀνθρώπινη φύση μας κάθησε στὰ δεξιά τοῦ Θεοῦ, γίναμε τέκνα Θεοῦ καὶ κληρονόμοι Του. Ὅλα αὐτὰ ἔχουν κατορθωθεῖ με τό Σταυρό»⁴.

Ἐδῶ ἀξίζει νὰ εἰποῦμε ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ μοναδικὰ καὶ ἀνεπανάληπτα ἀποτελέσματα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου ὀφείλονται κατὰ ἀποκλειστικό λόγο στὴ μοναδικότητα τοῦ προσώπου Του, ἀλλὰ καὶ τῆς ἴδιας τῆς θυσίας Του. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ὡς ἀρχιερέας - θύτης εἶναι ἀνεπανάληπτος, ἀφοῦ ταυτόχρονα εἶναι «ὁ προσφέρων, ὁ προσφερόμενος καὶ διαδιδόμενος», δηλαδή αὐτός πού προσφέρει τὴ θυσία καὶ ταυτόχρονα αὐτός πού ἀποδέχεται μαζί με τὸν Πατέρα Του καὶ τό Ἅγιο Πνεῦμα τὴ θυσία.

Ὡς πρὸς τὴ μοναδικότητα τῆς θυσίας Του εἶναι πολὺ σαφές τό χωρίο τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «μῖα γὰρ προσφορὰ τετελείωκεν εἰς τό διηνεκές τοῦς ἀγιαζομένους»⁵.

β) Τό σημεῖο τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Τιμητικὴ προσκύνηση καὶ θέση στή θ. λατρεία.

Ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου, ἐκτός τοῦ ὅτι προσέφερε τὴ σωτηρία σέ ὁλόκληρο τὸν κόσμο, ἀγίασε τὸν ἴδιο τὸν Τίμιο Σταυρό καὶ τὸν μετέτρεψε ἀπὸ σημεῖο καταδίκης, κυριολεκτικὰ κατάρας⁶, σέ ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ καύχησης ἐν Κυρίῳ⁷.

Μέ βάση αὐτὴν τὴν παύλεια, καὶ ὄχι μόνο, ἔξαρση τιμῆς ἀπέναντι στὴ σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ, κατὰ φυσικό τρόπο ἀπὸ πολὺ νωρὶς ἀποδόθηκε λατρευτικὴ τιμὴ καὶ ἀξία καὶ σέ ὅ,τι συνδεόταν με αὐτὴ τὴ θυσία καὶ φυσικά κατὰ κύριο λόγο στὸν Τίμιο Σταυρό⁸.

Τόση ἦταν ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ τιμὴ τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν πρὸς τὸν Τίμιο Σταυ-

ρό, ὥστε συνόδευε τήν καθημερινή ζωή τους σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις της, ἀκόμη καί στήν κάλυψη τῶν βιολογικῶν τους ἀναγκῶν⁹.

Ὅρισμένα γεγονότα πού συνδέονται μέ τόν Τίμιο Σταυρό, ὅπως εἶναι ἡ εὔρεση τῶν λειψάνων τοῦ ξύλου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τά ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Μ. Κωνσταντίνου (13 Σεπτεμβρίου 335 μ.Χ.), ἡ ἐπιστροφή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μετά τήν κλοπή του τό 614 ἀπό τούς Πέρσες καί ἡ ἐπίσημη τοποθέτησή του τό 629-630 ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἡράκλειο στό Ναό τοῦ Παναγίου Τάφου, ἡ ἐπίσημη διατύπωση τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας σχετικά μέ τή θέση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί τῶν ἱερῶν εἰκόνων στή λατρεία (Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἴκουμ. Σύνοδος τό 787), ὁδήγησαν πλέον στή σύνταξη ἀκόμη καί ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν γιά τόν Τίμιο Σταυρό¹⁰.

Μέσα στό πλαίσιο τῆς τιμητικῆς προσκύνησης τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὑπάρχει καί ἡ ἐορτή τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ, πού εἶναι καί ἡ μεγαλύτερη ἀπό τίς ἐορτές τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐορτολογίου τίς ἀφιερωμένες στόν Τίμιο Σταυρό.

γ) Ὁ Σταυρός τοῦ πιστοῦ.

Ὅταν μιλάμε γιά τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ, γιά τή σταυρική Του θυσία, ὅπως δῆποτε στεκόμαστε μέ εὐλάβεια μπροστά στό ξύλο τοῦ Σταυροῦ, πάνω στό ὁποῖο ἔγινε ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ, αἰσθανόμαστε τή δύναμη πού ἔχει πάνω μας τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ καί ταυτόχρονα προσπαθοῦμε νά ζοῦμε κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε ὁ δικός μας Σταυρός νά φωτιστεῖ ἀπό τό φῶς τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, νά γεμίσει μέ τό φῶς τῆς σταυρικής Του θυσίας, νά γίνει τελικά ὁ σταυρός μας σταυρός Του, ὅπως καί ὁ δικός Του σταυρός μπορεῖ καί πρέπει νά γίνει σταυρός μας¹¹.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ἐν προκειμένῳ, ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «*Εἰς τοῦτο γάρ ἐκλήθητε, ὅτι καί Χριστός ἔπαθεν ὑπέρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἵχνεσιν αὐτοῦ*»¹².

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος λέγει: «*Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθήτω μοι*»¹³. Σέ ἄλλη συνάφεια, μέ τρόπο κατηγορηματικό δηλώνει: «*Καί ὅς οὐ λαμβάνει τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστί μου ἄξιος*»¹⁴.

Ἀπό τά ξεκάθαρα λόγια τοῦ Κυρίου μας βγαίνουν ἀβίαστα κάποια πρῶτα συμπεράσματα:

Ὁ Κύριος προτείνει σέ ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς ἀνθρώπους νά ἀποφασίσουν ἐλεύθερα νά σηκώσουν τό σταυρό τους.

Ἡ ἄρση τοῦ σταυροῦ ἀπό τόν καθένα μας εἶναι ἀναντίρρητη προϋπόθεση γιά νά ἀκολουθήσουμε, νά μιμηθοῦμε τόν ἴδιο τό Χριστό.

Ἀπό τή φράση τοῦ Χριστοῦ «τόν σταυρόν αὐτοῦ» προκύπτει ὅτι γιά τόν καθένα ὑπάρχει ὁ ξεχωριστός - προσωπικός σταυρός.

Ἐδῶ ὅμως προκύπτουν τά ἐρωτήματα: Ποιό εἶναι τό νόημα τοῦ δικοῦ μας σταυροῦ; Ποιά εἶναι τά κοινά χαρακτηριστικά τοῦ σταυροῦ τοῦ καθενός μας; Καί ποιὰ εἶναι ἡ ἰδιαιτερότητα τοῦ σταυροῦ τοῦ ἑνός ἀπό τό σταυρό τοῦ ἄλλου;

Σταυρός του κάθε χριστιανού, σύμφωνα με τή διδασκαλία τῆς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐρμήνευσε ἀλάνθαστα τά λόγια του Κυρίου, εἶναι ὁλόκληρος ὁ πνευματικός ἀγώνας, τόν ὁποῖον ἀναλαμβάνει ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς ἐλεύθερα καί ὑπεύθυνα. Σταυρός εἶναι ὁ ἀγώνας ἐναντίον στά ποικίλα πάθη, σωματικά καί ψυχικά, καθώς καί ἡ κάθαρση ἀπό τά πάθη. Σταυρός, ἐπιπλέον, εἶναι καί τά μέσα πού χρησιμοποιοῦμε στόν ἀγώνα γιά τήν κάθαρση ἀπό τά πάθη, ὅπως ἡ νηστεία, ἡ προσευχή, ἡ ἐγκράτεια τῆς σάρκας, τοῦ νοῦ καί τῆς γλώσσας, ἡ χαλιναγώγηση τοῦ θυμοῦ καί τοῦ ψεύδους κ.λπ. Ὅλα γενικά τά πνευματικά ἀγωνίσματα μέ τά ὁποῖα ταπεινώνεται ἡ σάρκα καί ὑποτάσσεται στό πνεῦμα, ὅλα αὐτά μέ μία λέξη λέγονται καί εἶναι ὁ ἀληθινός, ὁ κυρίως σταυρός μας.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐρμηνεύοντας τό χωρίο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Γαλ. 5, 24 ἀναφέρει: «*Τοῦτο οὖν ἐστὶ τό σταυρῶσαι τήν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καί ταῖς ἐπιθυμίαις, τό ἀνενέργητον γενέσθαι τόν ἄνθρωπον, πρὸς πᾶν τό ἀπαρέσχον Θεόν*»¹⁵.

Αὐτά εἶναι τά κοινά χαρακτηριστικά πού πρέπει νά ἔχει ὁ σταυρός τοῦ καθενός μας. Ἡ ἰδιαιτερότητα τοῦ σταυροῦ τοῦ καθενός ἐγκτεται μόνον στήν ἰδιαιτερότητα τῆς πνευματικῆς του κατάστασης καί τῆς ἰδιομορφίας μας ὡς ἐλευθέρων προσώπων, τά ὁποῖα σέβεται πρῶτος ἀπ' ὅλους ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

Μέ βάση αὐτά πού ἀναπτύξαμε πιό πάνω, δέν μποροῦν νά χαρακτηριστοῦν ὡς σταυρός οἱ ἀλόγιστες πράξεις μας, οἱ ἀσθένειες, τά βάσανα τοῦ βίου, θεομηνίες, κ.λπ. Καί τά τελευταῖα ὅμως, μποροῦν μέ τήν ὑπομονή καί τήν κατά Θεόν ἀντιμετώπιση νά μεταβληθοῦν σέ σταυρό.

Μένει νά ἀπαντηθεῖ τό πῶς μπορεῖ νά γίνει ὁ σταυρός μας ἐλαφρύτερος μεταβαλλόμενος σέ σταυρό τοῦ Κυρίου¹⁶. Ἀντί ἄλλων ἀποδεικτικῶν λόγων, θά παραπέμφουμε στήν περίπτωση τῶν δύο ληστῶν, τῶν συσταυρωθέντων μέ τόν Κύριο, οἱ ὁποῖοι, παρότι εὐρίσκοντο «ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι», ἔχοντας διαφορετικό φρόνημα εἶχαν ἐντελῶς ἀντίθετη κατάληξη.

Κάθε φορά πού σηκώνουμε τό σταυρό μας μέ καρτερία καί ἀγωνιστικότητα, πρέπει νά ἀναλογιζόμαστε ὅτι, ὅπως ὁ σταυρός τοῦ Κυρίου ἔφερε τήν ἀπολύτρωση γιά ὅλο τόν κόσμο, ἔτσι καί ὁ σταυρός ὁ δικός μας θά φέρεи στή ζωή μας τήν παρουσία τοῦ Κυρίου, τή σωτηρία.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Θ. Λειτουργία Μ. Βασιλείου, εὐχή τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς.
2. Λουκ. 9, 22.
3. Λουκ. 24, 6-7.
4. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ, Ἐκδόσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, τόμ. 11 (84), σ. 354, ἔκδ. Πουρναρά. Θεσσαλονίκη 1985.
5. Ἐβρ. 10, 14.
6. Πρβλ. Δεύτερον. 21, 23: «ὅτι κεκατηραμένος ὑπό Θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου».
7. Γαλ. 6, 14: «ἐμοί δέ μή γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μή ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοί κόσμος ἐσταύρωται καὶ γῶ κόσμω».
8. Περισσότερα γιά τή βία σελ. ἱστορικῶν πληροφοριῶν ἀπόδοση τιμητικῆς προσκύνησης στόν Τίμιο Σταυρό, βλ. Κ. Καραϊσαρίδη, Ἀναβαθμοὶ Λειτουργικῆς Ζωῆς, Ἀθήνα 2008, σ. 306-307.
9. Τερτυλλιανοῦ, De corona militis, PL, τόμος II, 80· 3, 11· Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Β.Ε.Π.Ε.Σ. 34, σ. 168.
10. Βλ. Ὁρολόγιον τό Μέγα.
11. Κ. Καραϊσαρίδη, ὁ.π., σ. 75.
12. Α' Πέτρ. 2, 21.
13. Ματθ. 16, 24.
14. Ματθ. 10, 38.
15. Ε.Π.Ε. 72, Ὁμιλία ΙΑ', τόμος 9, Θεσ/νίκη 1985, σ. 310.
16. Ματθ. 11, 28-30.
17. Λουκ. 23, 42-43.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος γιά τόν Τίμιο Σταυρό

Ἄρχιμ. Χερουβείμ Βελέτζα,
Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱ. Μ. Κερκύρας καί Παξῶν

Η ΖΩΗ ΗΜΩΝ τῶν χριστιανῶν εἶναι μία σταυρική καί ἀνηφορική πορεία, πού στοχεύει στή νέκρωση τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος καί στήν ἀνάστασή μας ἀπό τήν φθορά τῆς ἁμαρτίας καί τόν πνευματικό θάνατο πού αὐτή συνεπιφέρει. Εἶναι πορεία ἡ ὁποία ἔχει ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς τόν Σταυρό τοῦ Κυρίου, τό καύχημά μας, τό στερέωμά μας, τό κραταιό ὄπλο κατά τοῦ διαβόλου, τή σωτηρία μας, τήν ἐλπίδα μας, τήν ἀπαντοχή μας στούς πειρασμούς, τό μέτρο τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, τό σύμβολο τῆς θυσίας τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους, τό καύχημα καί τήν χαρά τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, στούς τέσσερις λόγους του οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται στόν Τίμιο Σταυρό, περιγράφει μέ ἐνάργεια τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἀναφορικά μέ αὐτόν, ὥστε κάθε δικός μας λόγος μοιάζει περιττός καί ἐλλιπής. Γι' αὐτό θά δανεισθῶ τά λόγια του καί θά μεταφέρω τήν θεολογική του σκέψη, ὠφελούμενος πρῶτος ἐγώ πνευματικά ἀπό τόν χρυσορρήμονα καί βαθυστόχαστο λόγο του.

Πρῖν ἀπό τό Πάθος τοῦ Κυρίου μας, λέει ὁ ἅγιος Πατήρ, ὁ σταυρός ἔφερε τό

ὄνομα τῆς καταδίκης, ἐνῶ τώρα ἔγινε ἀντικείμενο τιμῆς. Πρωτύτερα ἦταν σύμβολο κατακρίσεως, τώρα ἀποτελεῖ ὑπόθεση σωτηρίας. Διότι αὐτός ἔγινε γιά μᾶς πρόξενος μυριῶν ἀγαθῶν, αὐτός μᾶς ἀπάλλαξε ἀπό τήν πλάνη, αὐτός ἐφώτισε τούς καθημένους ἐν σκότει. Αὐτός ἐμᾶς, πού πολεμούσαμε τόν Θεό, μᾶς συμφιλίωσε μαζί Του, καί πού εἴχαμε ἀποξενωθεί μᾶς ἔκανε οἰκείους Του, καί πού εἴχαμε ἀπομακρυνθεῖ μᾶς ἔφερε κοντά Του. Τό πιό θαυμαστό ἀπό ὅλα, ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου μας εἶναι μέγιστο σύμβολο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ Πατρός πρὸς ἐμᾶς, καί ἀπόδειξη τῆς μέχρι θανάτου ὑπακοῆς τοῦ Υἱοῦ καί τῆς σοφίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Οὕτως γάρ ἠγάπησεν ὁ Θεός τόν κόσμον, ὥστε τόν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεῦων εἰς αὐτόν, μή ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωήν αἰώνιον» (Ἰω. 3, 16). Καί γενόμενος ὁ Χριστός ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ, ἔδωσε σέ ἐμᾶς τό τρόπαιο τῆς νίκης κατά τοῦ θανάτου, ὥστε μέ αὐτό νά ἀντιμετωπίζουμε τόν ἐχθρό μέ ἐπιτυχία καί νά κερδίζουμε, ὅπως ὁ Ληστής, τόν Παράδεισο. Διότι ὅπως τότε, πού ὁ Χριστός βρισκόταν ἐπί τοῦ Σταυροῦ, ἀνοίχτηκαν οἱ τάφοι καί οἱ πέτρες συντρίβονταν καί σει-

σμός ἐτάραξε τή γῆ καί τά δεσμά τοῦ Ἰησοῦ ἔλυθησαν καί ἀναστήθηκαν οἱ νεκροί, ἔτσι καί σήμερα, πού ὁ Τίμιος Σταυρός ὑψώνεται ἐνώπιόν μας, φυγαδεύεται ὁ διάβολος καί δραπετεύουν οἱ δαίμονες.

Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐπομένως τό δένδρο τῆς ἀθανασίας, τό ὄπλο τῆς ἀνδρείας, τό θεμέλιο τῆς πίστεώς μας, ἡ λύτρωση τῶν αἰχμαλώτων, ἡ ἐπιστροφή τῶν πλανημένων, ἡ ἀνάσταση τῶν πεσόντων, ἡ δύναμη τῶν σωζομένων καί ἡ ἴαση τῶν ἀσθενούντων. Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ προκοπή τῶν Δικαίων, ἡ παρηγορία τῶν Μαρτύρων, τό κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, τό ἀγαλλίαμα τῶν Προφητῶν. Ὁ Τίμιος Σταυρός εἶναι ὁ σύνδεσμος τῶν οὐρανίων καί τῶν ἐπιγείων, ὁ ἀγιασμός τῆς κτίσεως, τῶν ἑορταζόντων ἡ πανήγυρις, ὁ ἀρραβὼν τῆς υἰοθεσίας.

Βλέπεις πόσο πολλῶν καί πόσο μεγάλων δωρεῶν εἶναι αἰτία ὁ Σταυρός; πές μου, τί βλέπεις σέ αὐτόν, πέρα ἀπό ξύλα καί καρφιά; κι ὅμως, αὐτός εἶναι τό σύμβολο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Βλέποντας τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, οἱ ἄγγελοι σκύβουν καί τόν προσκυνοῦν, ἐξαιτίας τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, πού σταυρώθηκε ἐκουσίως ἐπάνω σέ αὐτόν. Ὁ Ἀδάμ κατακρίθηκε ἐξαιτίας τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου, καί ὁ νέος Ἀδάμ Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν μᾶς ἐνίσχυσε διά τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ. Καί ἐκπληρώθηκε ὁ λόγος τοῦ προφήτου πού λέει: «Ἐδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν τοῦ φυγεῖν ἀπό προσώπου τόξου» (Ψαλμ. 59), δηλαδή ἔδωσες σέ ἐκείνους πού σέ πιστεύουν σημεῖο, ὥστε νά ἀποφεύγουν τά πλήγματα τοῦ τόξου. Τό σημεῖο εἶναι ὁ Σταυρός,

στό μέτωπο καί στό χέρι τοῦ πιστοῦ, τόξο εἶναι ἡ πλάνη, τοξότης ὁ διάβολος, βέλη οἱ λογισμοί καί οἱ πειρασμοί, πληγές οἱ ἁμαρτίες. Γι' αὐτό, ἀγαπητοί, ἄς καταφύγουμε κάτω ἀπό τή κραταιά σκέπη καί προστασία τοῦ Σταυροῦ. Ἐπεκτεινόμενος στά τέσσερα ἄκρα του, σημαίνει ὅτι ὁ σταυρωθεὶς Θεός χωρεῖ στήν ἀγκαλιά Του τούς πάντες, καί περιλαμβάνει ὀλόκληρη τήν κτίση. Ὑψώθηκε μάλιστα ὁ Χριστός ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, γιά νά καταλύσει καί τούς δαίμονες πού βρίσκονταν στόν ἀέρα, καί νά καταστήσει σέ ἐμᾶς προσβάσιμη τήν πορεία πρὸς τόν οὐρανό, ὅπως ἄλλωστε καί ὁ ἴδιος εἶπε, ὅτι «Ἐν τῷ με ὑψωθῆναι πάντας ἐλκύσω πρὸς με» (πρβ. Ἰω. 12, 32). Τροπαιοφόρο καί νικητικό ὄπλο εἶναι ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου· κραταιώμα τῆς Ἐκκλησίας, συντριβή τῶν ἐχθρῶν, σωτηρία τῶν πιστῶν. Καί μακάριοι ὄντως καί τρισμακάριοι ἐκείνοι πού τόν ἀσπάζονται μέ ἀγνά χεῖλη καί μέ καθαρά στόματα καί μέ ἀκηλίδωτη τήν καρδιά τους.

Ἄς μὴ ντρεπόμαστε ἐπομένως τοῦτο τό σεμνό τῆς σωτηρίας μας Σύμβολο, ἀλλά ἄς τόν περιφέρουμε ὡς τρόπαιο καί ὡς στέφανο νίκης, μιᾶς πού τά πάντα στή ζωὴ μας τελοῦνται δι' αὐτοῦ. Ὅταν πρόκειται νά βαπτισθοῦμε, ὅταν τελοῦνται τά Ἄχραντα Μυστήρια καί καθαγιάζονται τά Τίμια Δῶρα, ὅταν κάποιος χειροτονεῖται, ἀλλά καί σέ κάθε προσευχῇ ἢ ἱερά Ἀκολουθία τῆς Ἐκκλησίας, παντοῦ τό σύμβολο τοῦ Σταυροῦ βρίσκεται καί προτάσσεται. Ἀλλά τόν χαράσσουμε ἐπίσης καί στά σπίτια, στίς θύρες καί στοὺς τοίχους, καί σφραγίζουμε τά μέτωπά μας καί τόν νοῦ μας καί τό σῶμα μας ὀλόκληρο μέ τό σημεῖο τοῦ

Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται καὶ σφραγὶς τοῦ Θεοῦ, διότι ὅπου καὶ ἂν σχηματισθεῖ ἐπιχέει τὴν χάρη καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ φυγαδεύει τοὺς πονηροὺς δαίμονες. Αὐτόν προφέρουμε καὶ σχηματίζουμε εἴτε στό κρεβάτι, πρὶν κοιμηθοῦμε, εἴτε στό τραπέζι, πρὶν φᾶμε, εἴτε πρὶν ταξιδέψουμε ἢ ξεκινήσουμε κάθε μας δραστηριότητα. Μὲ αὐτόν ξεκινᾷ καὶ μὲ αὐτόν τελειώνει ἡ κάθε μας μέρα. Μὲ αὐτόν συνοδεύουν τὶς προσευχὲς τοὺς οἱ μοναχοὶ τὴν νύχτα, ὅταν κάμουν κοιμποσκοῖνι. Αὐτόν φέρουμε ἐπάνω μας ὡς κραταῖο φυλακτήριο, ἢ κρεμᾶμε ἐπάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι μας. Καὶ τὸ εἶδος τοῦ Σταυροῦ εἶναι διπλό, ἀπὸ ὕλη, ἢ ὁποῖα συχνὰ μπορεῖ νὰ εἶναι εὐτελής καὶ ἄλλες φορές πολύτιμη – ὅπως χρυσός, μαργαριτάρια ἢ λίθοι πολύτιμοι – ὥστε νὰ γίνεται ἀντικείμενο κλοπῆς ἀπὸ τοὺς διαρρηκτες. Εἶναι ὅμως καὶ ἄλλο, ἀποτελούμενο ἀπὸ πίστη, καὶ ἀπὸ τὴν διάθεση καὶ κίνηση τῆς ψυχῆς μας, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία καὶ ἡ κατεξοχὴν δύναμη τοῦ Σταυροῦ.

Γι' αὐτό, κάθε φορά πού σφραγίζουμε τὸ μέτωπο καὶ τὸ σῶμα μας, ἄς ἔχουμε στόν νοῦ μας τὴν δύναμη τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἄς παραστήσουμε κάθε μέλος μας θυσία εὐάρεστη στόν Θεό, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ λογικὴ λατρεία. Ὅταν σφραγιζόμαστε μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, ἄς ἀπομακρύνουμε τὸν θυμὸ καὶ ὅλα τὰ πάθη, καὶ ἄς κάνουμε τὴν ψυχὴ μας ἐλεύθερη ἀπὸ κάθε τυραννία τῆς ἁμαρτίας. Ἐὰς ἔχουμε στό νοῦ πόση ἐλευθερία μᾶς παρέχει ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου, διὰ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου μας. Ἐὰς ἐννοήσουμε τὴν τιμὴ μὲ τὴν ὁποῖα ὁ Λυτρωτὴς Χριστὸς μᾶς ἐξαγόρασε, προσφέροντας τὸ θεανδρικό

Του αἵμα ἀντίλυτρο γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. Δέν πρέπει ἀπλᾶ νὰ τὸν σχηματίζουμε μὲ τὰ δάκτυλα, ἀλλὰ πρωτύτερα νὰ τὸν φέρνουμε στό νοῦ μας μὲ πολλή πίστη, καὶ ἔπειτα νὰ τὸν χαράσσουμε στό μέτωπο καὶ στό σῶμα μας. Τότε κανεὶς ἀπὸ τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς δέν θὰ μπορέσει νὰ σταθεῖ κοντὰ μας, βλέποντας τὸ ξίφος μὲ τὸ ὁποῖο ὁ διάβολος ἐπλήγη καὶ ὁ θάνατος θανατώθηκε. Ἐμεῖς φρίττουμε, ὅταν δοῦμε τοὺς τόπους ὅπου ἐκτελέστηκαν κάποιοι κατὰδικοι, ἄς ἀναλογιστοῦμε πόσο φρίττει καὶ τρέμει ὁ διάβολος ὅταν βλέπει τὸ ὄπλο, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Χριστὸς τὸν ἀποδυναμώσε πλήρως.

Περιφράσσοντας τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ τὴν δύναμη τοῦ Σταυροῦ, καὶ ὀπλισμένοι μὲ αὐτόν εἰς τὸ ἐξῆς, ἄς ἐπιδοθοῦμε στὴ νηστεία μὲ μεγαλύτερη προθυμία, καὶ ἄς περιφρονήσουμε τὶς ἀπολαύσεις τοῦ βίου. Γιατί καὶ ὁ πλοῦτος, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ ὁ ἔρωτας καὶ ὅλα τὰ συναφῆ μᾶς φαίνονται τερπνὰ ἐπειδὴ εἴμαστε φίλαυτοι καὶ προσηλωμένοι στὴν παροῦσα ζωὴ. Ὅταν ὅμως τὴν καταφρονήσουμε, τότε δέν ἔχουμε κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ αὐτὰ. Καλὴ βέβαια εἶναι ἡ παροῦσα ζωὴ, καλὴ καὶ γλυκιὰ, γιατί ἀποτελεῖ δῶρο τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ὅταν ἀποκαλυφθεῖ ἡ μέλλουσα, τότε δικαίως καταφρονεῖται αὐτή.

Ἴσως τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου νὰ φαντάζουν ἐξωπραγματικά, εἰδικὰ στίς μέρες μας πού ὁ ἄνθρωπος ἀσχολεῖται μόνο μὲ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ τὴν ἐξασφάλιση τῆς προσωπικῆς του εὐημερίας· γι' αὐτό καὶ βλέπουμε τὸν τελευταῖο καιρὸ τὴν ὑπερβολικὴ ἐνασχόληση τῆς κοινωνίας καὶ τῶν μέσων ἐνημέρωσης μὲ τὰ οἰκο-

νομικά προβλήματα, μέ τούς πολέμους καί τούς διαπληκτισμούς, μέ τά συγκρουόμενα συμφέροντα, μέ τήν ψεύτικη λάμψη τῶν ἐπωνύμων ἀνθρώπων, μέ ὄλα δηλαδή τά ὑλικά, γήινα καί ἐφήμερα πράγματα. Ἡ σύγχυση πού ἐπικρατεῖ στό νοῦ καί τίς καρδιές σχεδόν ὅλων μας, ἀκόμα καί ὅταν προσπαθοῦμε νά ἐπιλύσουμε τά ἀπλά προβλήματα τῆς καθημερινότητάς μας, δέν μᾶς ἀφήνει τό περιθώριο νά ἀσχοληθοῦμε μέ τά πνευματικά, μέ τά αἰώνια, μέ τίς ἀνάγκες τῆς ψυχῆς μας. Ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία σήμερα, σέ ἀντίθεση μέ τούς καιρούς, προβάλλει τόν πάντα ἐπίκαιρο Σταυρό τοῦ Κυρίου μας· ὄχι γιατί εἶναι ἀναχρονιστι-

κή ἢ ἐπειδή δέν μπορεῖ νά συμβαδίσει μέ τήν ἐποχή μας, ἀλλά ἐπειδή στοχεύει ὑψηλότερα ἀπό ὅ,τι μᾶς ἐπαγγέλλονται οἱ ἰσχυροί τοῦ κόσμου, ἐπειδή μᾶς μεταφέρει τήν ἐπαγγελία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί τῆς αἰωνίου ζωῆς. Προβάλλει τόν Τίμιο Σταυρό γιά ὅλους τούς λόγους πού μέ τόση ἐνάργεια μᾶς ἀνέλυσε ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, καλώντας μας σέ ἐπαναπροσδιορισμό ὄχι ἀπλά τῶν στόχων μας, ἀλλά ὀλόκληρης τῆς ζωῆς μας.

Ἄντί κατακλείδας ἅς ἀπολαύσουμε ἓνα ἀπόσπασμα ἀπό τούς χαιρετισμούς πού ἀπευθύνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος στόν Τίμιο Σταυρό:

*«Χαίροις σταυρέ, ἀρχή σωτηρίας, καί ὀχύρωμα βασιλείας·
χαίροις, σταυρέ, προβλήτωρ ἀποστόλων, καί κήρυγμα προφητῶν·
χαίροις, σταυρέ, καύχημα μαρτύρων καί κήρυγμα ὁσίων·
χαίροις, σταυρέ, γαλήνη τῶν χειμαζομένων, καί ἀνάρρυσις τῶν αἰχμαλω-
τιζομένων·
χαίροις, σταυρέ, δικαίων καί ὁσίων ἀγαλλίαμα·
χαίροις, σταυρέ, ἱερέων στολιστά, καί πρεσβυτέρων σεμνότης·
χαίροις, σταυρέ, διακόνων ἀγλαΐσμα, καί ἀναγνωστῶν φαιδρότης·
χαίροις, σταυρέ, μοναζόντων καύχημα, καί πενθούντων παράκλησις·
χαίροις, σταυρέ, φύλαξ Ἐκκλησιῶν, καί πόλεων εὐνομία·
χαίροις, σταυρέ, ὀρφανῶν πάτερ, καί χηρῶν προστάτα·
χαίροις, σταυρέ, πολεμουμένων σωτηρία, καί πλανωμένων ὁδηγός·
χαίροις, σταυρέ, ἀδικουμένων ὑπέρμαχος, καί ἀδικούντων ἀντίδικος·
χαίροις, σταυρέ, ὀδυνωμένων ψυχαγωγία, καί κινδυνευόντων παραμυθία·
χαίροις, σταυρέ, τῶν φαύλων ἐπιτηδευμάτων διορθωτά, καί τῶν κρειττό-
νων σπουδασμάτων βοηθέ·
χαίροις, σταυρέ, πολεμουμένων ὄπλον ἀήττητον, καί πιπτόντων ἔγερσις·
χαίροις, σταυρέ, ἀσθενούντων δύναμις, καί ἀδυνάτων βακτηρία·
χαίροις, σταυρέ, παρθενευόντων στέφανος, καί χηρευόντων σωφροσύνη·
χαίροις, σταυρέ, ἔνδυμα τῶν νεοφωτίστων, καί φύλαξ νηπίων·.... »*

51. Ἡ σταυρική πορεία τοῦ Ἰησοῦ (Ἐβρ. 5,7)

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιῦ Φαλήρου, Ἱ.Μ. Νέας Σμύρνης

ΠΑΝΩ στὸν σταυρό ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ συναντᾷ τὸν κυριότερο ἐχθρό τοῦ ἀνθρώπου, τὸν θάνατο, καὶ τὸν συντρίβει. Τὴν πορεία καταγράφει περιεκτικὰ τὸ Ἐβρ. 5, 7: «Ὁ Χριστὸς, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, μέ δυνατές κραυγές καὶ δάκρυα ἀπηύθυνε προσευχές καὶ ἰκεσίες στὸν Θεό, πού μπορούσε νὰ τὸν σώσει ἀπὸ τὸν θάνατο. Καὶ εἰσακούστηκε ἀπὸ τὸν Θεό γιὰ τὴν εὐλάβειά του». Ἐὰν δοῦμε κάποια σημεῖα:

(α) Ὁ συγγραφέας τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ἀποβλέπει στό νὰ ἀντλήσουν δύναμη οἱ χριστιανοὶ παραληπτές του ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ στ. 5, 7 ἀνακαλεῖ στή μνήμη μας ὀλόκληρη τὴν πορεία τοῦ Πάθους μέχρι καὶ τὴ Σταύρωση, κι ὄχι μόνο τὴ νύχτα τῆς Γεθσημανῆς στό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Καὶ θέμα του εἶναι ἡ ἐκκλήση τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Πατέρα του.

(β) Στοιχεῖα τῆς σταυρικῆς πορείας εἶναι οἱ δεήσεις καὶ ἰκεσίες «μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρῶν». Ὅσον ἀφορᾷ στή δυνατὴ φωνή, οἱ Ματθαῖος καὶ Μάρκος, ἀναφέρουν ὅτι ὁ Ἰησοῦς μέ δυνατὴ κραυγὴ ἐκφώνησε τὰ ἀρχικά λόγια τοῦ Ψάλμ. 21 (Ο'), «Θεέ μου, Θεέ μου...». Τὰ δὲ δάκρυα τοῦ Ἰησοῦ ἀναφέρονται στή συνάντησή του μέ τίς δυνάμεις τοῦ θανάτου, στό ἀντίκρισμα τοῦ θανάτου τοῦ Λαζάρου (Ἰω. 11, 35).

(γ) Ὁ ὄρος «ἰκετηρία» (ἰκεσία) εἶναι πολὺ δυνατὴ ἔκφραση. Δηλώνει ἐκεῖνον πού ἀναζητεῖ προστασία ἢ βοήθεια ἀπὸ κάποιον ἔξω ἀπὸ τὴ δική του χώρα. Κι ὁ Ἰησοῦς βρίσκεται στή διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, ἔξω ἀπὸ τὸν θρόνο τῆς βασιλείας του, ὅπου ὡς πάσχων δοῦλος βρίσκεται σὲ μιὰ προσευχόμενη πάλῃ μέ τὸν Θεό Πατέρα καὶ ταυτόχρονα μέ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Κι ἐδῶ ἡ «ἰκετηρία» συνιστᾷ πραγμάτωση τῆς ἀρχιερατικῆς του ιδιότητος.

(δ) Ὁ στ. 5, 7 ὀλοκληρῶνεται μέ τὴν ἔκφραση ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἰσακούστηκε ἀπὸ τὸν Θεό γιὰ τὴν εὐλάβειά του. Ἐὰν εἰσακούστηκε, πῶς πέθανε πάνω στό ξύλο τοῦ Σταυροῦ; Μήπως ἀπαλείφθηκε ἀπὸ τὸ κείμενο τὸ «οὐκ» ἢ τὸ «δέν» (Harnack, Bultmann κ.ἄ.); Αὐτὸ ὅμως δέν τεκμηριώνεται. Ὁ Ἰησοῦς πράγματι εἰσακούστηκε, εἴτε λαμβάνοντας ἐσωτερικὴ δύναμη ὥστε νὰ ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τὸ φόβο καὶ νὰ ἀντέξει τὴ σύλληψη καὶ τὰ πάθη, εἴτε –τὸ κυριότερο– γιατί ὁ Θεὸς Πατέρας τὸν ἔσωσε διὰ τοῦ Σταυροῦ τελειωτικὰ καὶ γιὰ πάντα ἀπὸ τὸν θάνατο μέ τὴν Ἀνάστασή του, πού αὐτὴ συνιστᾷ τὴ σωτηρία «ὑπὲρ παντός» (Ἐβρ. 2, 9).

(ε) Τέλος, ὁ χριστιανισμὸς ἀπὸ θρησκεία τοῦ Σταυροῦ ἀναδεικνύεται ἡ πίστη τῆς διὰ τοῦ Σταυροῦ χαρᾶς ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, τὸ «εὐαγγέλιο» γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος.

Κυριακή μετά τήν Ὑψωσιν

21.9.2014

Ἄρχιμ. Νικάνορος Καραγιάννη,
Ἱεροκέρυκος Ἱ.Μ. Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ

ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ μας ἀπευθύνεται ἡ πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ, γιά νά Τόν ἀκολουθήσουμε μέ αὐταπάρνηση: «Ὁστίς θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν». Ὁ Θεός σέβεται τήν ἐλευθερία μας καί δέν τήν καταργεῖ, ἀκόμη καί ὅταν στρέφεται ἐναντίον Του. Τόν περιφρονεῖ, Τόν προδίδει καί Τόν ἀρνεῖται. Ὁ Θεός χτυπᾷ πάντα τήν πόρτα τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς, τήν πόρτα τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος καί περιμένει, γιατί μόνο ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά τήν ἀνοίξει. Ἡ ἐλευθερία εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, γιά νά μπορεῖ νά λείει σέ κάθε στιγμή ναι ἢ ὄχι σέ Αὐτόν τόν Ἰδιο, νά ἐπιλέγει τό καλό ἢ τό κακό, τήν ἀλήθεια ἢ τό ψέμα, χωρίς καμιά ἐσωτερική πίεση ἢ ἐξωτερικό καταναγκασμό. Γιά νά ἀπελευθερώνεται ἀπό τήν καθηκοντολογία τῆς θρησκευτικῆς του ζωῆς καί νά θυμᾶται ὅτι ἡ ἐλευθερία τόν καθιστᾷ πρόσωπο μέ εὐθύνη ἀπέναντι στόν Θεό καί στόν ἑαυτό του. Λέει σχετικά ὁ Ἱερός Χρυσόστομος: «Ἀνάγκη καί βία ποιεῖν ἀγαθούς ὁ Θεός οὐκ εἴωθεν, οὐδέ ἡ ἐκλογή καί ἡ αἴρεσις Αὐτοῦ βιαστική τῶν καλουμένων ἐστι, ἀλλά προτρεπτική. Οὐκ ἐκβιάζεται ἡ κλήσις». Ὁ Θεός δέν συνηθίζει μέ τήν βία νά κάνει τούς ἀνθρώπους καλούς καί, ὅταν μᾶς ἐκλέγει καί μᾶς κα-

λεῖ, δέν ἀναγκάζει τούς καλουμένους, ἀλλά τούς προτρέπει. Δέν ἐκβιάζεται ἡ ἀνθρώπινη θέληση.

Ἔχει γραφτεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὁ λαός τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὁ κατεξοχῆν λαός τῆς ἐλευθερίας, ἀφοῦ συγκροτεῖται μέ τό ἐλεύθερο «Ναί» τοῦ Θεοῦ καί τό ἐλεύθερο «Ἀμήν» τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ «ἐθελουσίως» σαρκώθηκε καί θυσιάστηκε, ἔτσι καί οἱ πιστοί προσφέρουν θεληματικά στόν Χριστό τή θυσία τοῦ ἐγώ τους. Ἡ ἐλευθερία καί ἡ αὐταπάρνηση γίνονται θεμελιώδεις προϋποθέσεις τῆς χριστιανικῆς ὑπαρξῆς καί ζωῆς. Ἡ ἀληθινή ἐλευθερία προϋποθέτει θυσίες, ὄχι μόνο γιά τόν ἑαυτό μας, ἀλλά καί γιά τόν συνάνθρωπό μας. Καί αὐτό, ἐπειδή ἡ ἐλευθερία εἶναι σταυρός.

Ἄν ἀφαιρέσουμε τόν σταυρό, τότε ἀρνούμαστε καί τήν ἐλευθερία. Ἡ λογική τοῦ κόσμου ἰσχυρίζεται ὅτι ἐλευθερία εἶναι νά κάνουμε ὅ,τι θέλουμε. Τό Εὐαγγέλιο, ὅμως, βλέπει τήν ἐλευθερία διαφορετικά, μέσα ἀπό μία ἄλλη ὀπτική. Γι' αὐτό καί διακηρύσσει ὅτι συνειδητοποιοῦμε τήν ἐλευθερία μας, ὅταν κάνουμε ὅ,τι θέλει ὁ Θεός. Ὅταν ζοῦμε μέ τόν Θεό καί γιά τόν Θεό. Γιατί πραγματικά ἐλεύθερος εἶναι ἐκεῖνος πού δέν ἐξουσιάζεται ἀπό τά πάθη του καί ζεῖ χωρίς νά ἐπηρεάζεται ἀπό ἐξωτερικές καταστάσεις. Ὁ

λόγος τοῦ Θεοῦ τονίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὕστερα ἀπὸ τὴν πτώση εἶναι πουλημένος σάν σκλάβος στὴν ἁμαρτία (Ρωμ. ζ' 14), γι' αὐτὸ καὶ γίνεται πραγματικά ἐλεύθερος, μόνον ὅταν ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ αὐτὴν. Κι αὐτὸ δὲν τὸ ἐπιτυγχάνει μὲ τίς δικές του μόνο δυνάμεις. Ἡ ἐλευθερία εἶναι κυρίως δωρεὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· μᾶς προσφέρεται «κατὰ χάριν», μὲ τὸ αἷμα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ Του. Οἱ πιστοὶ ἔχουμε ἐξαγορασθεῖ μὲ τίμημα βαρὺ, τὸ ἀτίμητο αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὲ Αὐτὸ γίναμε «ἀπελεύθεροι Χριστοῦ» (Α' Κορ. στί 20, ζ' 22, 23). Νά, λοιπόν, γιατί ἐλεύθερος μπορεῖ νὰ εἶναι κι αὐτὸς ἀκόμη ὁ δοῦλος: «ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος Κυρίου ἐστίν» (Α' Κορ. ζ' 22). Ἡ Ἐκκλησία στίς εὐχές τῆς λατρευτικῆς τῆς ζωῆς ἀνατρέπει τὴν συνηθισμένη ἔννοια τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀποκαλεῖ τὸν κάθε πιστὸ «δοῦλο Θεοῦ», γιατί ὁ ἄνθρωπος πού ὑποτάσσεται στὸν Θεὸ ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτὸ, ἀπὸ τίς ἀνάγκες καὶ τίς ἐπιθυμίες του, ἀπὸ πρόσωπα καὶ καταστάσεις. Βέβαια, δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ: «Ἐάν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰω. η' 36). Μόνο ἂν γνωρίσουμε καὶ ζήσουμε τὴν ἀλήθεια Του, θὰ ἐλευθερωθοῦμε ἐσωτερικά.

Αὐταπάρνηση εἶναι ἡ ὑπομονὴ κάθε δοκιμασίας πού προέρχεται ἀπὸ τὴν πραγμάτωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν Χριστὸ σταυρὸς μὲ ὅλες τίς συνιστώσες

του, τὸν πόνο, τὴν ἀσθένεια, τὰ δάκρυα, τὴν ἀγωνία, τὴν στέρηση, τὴν πικρία, τὴν ἀδικία, τὴν ἐγκατάλειψη καὶ ὅλα τὰ θλιβερά τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Δέν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἡ αὐταπάρνηση καὶ ἡ ἐν ὑπομονῇ καὶ ἐλπίδι ἄρση τοῦ σταυροῦ ὁδηγεῖ τὸν πιστὸ στὴν ἐν Χριστῷ ὑπέρβαση τοῦ μαρτυρίου του. Ὅπως παρατηρεῖ λόγιος ἐπίσκοπος «Στὸν Γολγοθᾶ ὑπῆρχαν τρεῖς σταυροί. Οἱ δύο ἦσαν τὸ τέρμα τῆς πορείας δύο ληστῶν, ὁ μεσαῖος ἦταν ἀπλῶς ἓνα σταυροδρόμι. Διότι Ἐκεῖνος πού ὑψώθηκε πάνω του εἶχε περάσει μιὰ ζωὴ ἀγάπης καὶ ἀλήθειας καὶ ὅδευε διὰ τοῦ Σταυροῦ πρὸς τὸν Πατέρα. Ἀλλά, ἀκόμη, ἡ χάρις καὶ ἡ δύναμη τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ἐπήρεασε καὶ μεταμόρφωσε τὸν ἓναν ἀπὸ τοὺς δύο ἄλλους σταυροὺς κἀνοντάς τον διὰ τῆς μετανοίας «θύραν» τοῦ παραδείσου. Αὐτὸ εἶναι μιὰ πολὺ οὐσιαστικὴ παρηγοριά γιὰ ὅσους σήμερα σηκώνουν σταυρὸ ἐνοχῆς». Ἡ αὐταπάρνηση καὶ ἡ ἄρση τοῦ σταυροῦ φανερώνουν τὴν αὐθεντικότητα τῆς κλήσης μας καὶ τοῦ προορισμοῦ μας.

Ἄς ἀποδεχθοῦμε ἐλεύθερα τὸν σταυρὸ τῆς «στενῆς πύλης» καὶ «τεθλιμμένης ὁδοῦ», τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἀτέλειωτων ἐπιθυμιῶν μας, τῆς θυσίας τοῦ ἀτομικοῦ μας συμφέροντος, τῆς ἀνοχῆς τῶν ἀδυναμιῶν τῶν συνανθρώπων μας, τῆς σταύρωσης τοῦ ἁμαρτωλοῦ μας ἑαυτοῦ. Μόνον ἔτσι θὰ φθάσουμε στὴν χαρὰ καὶ τὴν δόξα τῆς ἐλευθερίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Ἀμήν.

Ἡ ἀθέατη τῆς Ἱερωσύνης ὄψη

Πρωτ. Κωνσταντίνου Καλλιανού,
Ἐφημ. Ἰ. Ν. Ἀγίου Παντελεήμονος Σκοπέλου, Ἰ. Μ. Χαλκίδος

ΕΙΝΑΙ βέβαιο πώς ὁ κόσμος μᾶς θεωρεῖ ἐμᾶς τοὺς κληρικούς ὡς προνομιούχους καί σ' αὐτό, πιστεύω, πώς δέν ἔχει ἄδικο. Διότι τό μέγα προνόμιο τῆς Ἱερωσύνης εἶναι ἡ ἄρση τοῦ Σταυροῦ, ἡ σιωπηλή ἄρση, κι ἄς νομίζει ὁ κόσμος πώς ἡ βιοτή καί ἡ διακονία ἑνός συνειδητοῦ παπᾶ εἶναι ταυτισμένη μέ τήν πολυτέλεια, τήν εὐμάρεια, τήν ἡρεμία καί τήν ξεκούραση. Βλέπεις, ἡ ἄγνοια μέ τήν ἱεροκατηγορία συμβαδίζουν πάντοτε.

Ὅστόσο, τό βασικό ἔδρανο, πάνω στό ὁποῖο ὑψώνεται καί στηρίζεται ἡ Ἱερωσύνη εἶναι, καί θά παραμείνει νά εἶναι ἕως τῆς συντελείας, ὁ μαρτυρικός λόφος τοῦ Γολγοθᾶ. Ἐκεῖ πού ὑφοῦται κι ὁ σταυρός τοῦ κάθε κληρικοῦ πού μέ εὐορκο συνείδηση καί θεοπειθῆ μαρτυρία διακονεῖ «τόν Κύριον τῶν Πάντων». Γιατί, τί ἄλλο εἶναι ἡ Ἅγια Τράπεζα, ἡ στολισμένη μέ ματωμένα λείψανα Ἀγίων καί στεφανωμένη μέ τήν παρουσία τοῦ Ἐσταυρωμένου; Ἐνας νοητός Γολγοθᾶς, πού ὀφείλει, κάθε γιορτή καί κάθε Κυριακή (γιατί ὄχι καί κάθε μέρα;) νά ἀνεβεῖ ὁ κάθε κληρικός, ὁποιασδήποτε ἱερατικῆς βαθμίδος, μορφώσεως καί ὑπεροχῆς ἄν εἶναι. Διότι μπροστά Του «διάκονοι πάντες ἐσμέν». Καί τί διάκονοι... Ὁ κάθενας μέ τόν σταυρό του, αὐτόν πού προτίμησε νά λάβει,

αὐτόν πού ἡ θεία Χάρις τοῦ ἐπέδωσε γνωρίζοντας πολύ καλά τό γιατί: Ἐνα γιατί φαρμακωμένο καί ἐπαχθές κάποτε, ὅπως τῆς Μ. Ἑβδομάδας οἱ μέρες, οἱ ὁποῖες, ὡστόσο, ὀδηγοῦν ἀλάνθαστα στήν Ἀνάσταση, τήν ἔκρηξη αὐτή τῆς χαρᾶς καί τῆς ἀγαλλιᾶσεως. Τῆς εἰρήνης καί τοῦ ἀνασασμοῦ τῆς ψυχῆς πού ἀναμένει, ὅπως οἱ νεοσσοί στίς φωλιές περιμένουν τήν προσφορά τῶν γονιῶν τους. Καί γιά τόν κάθε συνειδητό κληρικό ὁ Θεός εἶναι ὁ γονιός πού τόν ὑπεραγαπᾶ, κάποτε περισσότερο ἀπό τοὺς σαρκικούς του γονεῖς. Γιατί, κακά τά φέματα, πόσοι καί πόσοι τῶν κληρικῶν δέν πικράθηκαν ἀπό τήν ἀρνητική στάση καί τόν ἀπαξιωτικό λόγο τῶν γονιῶν τους ὅταν θέλησαν ν' ἀκολουθήσουν τόν δρόμο τῆς Ἱερωσύνης...

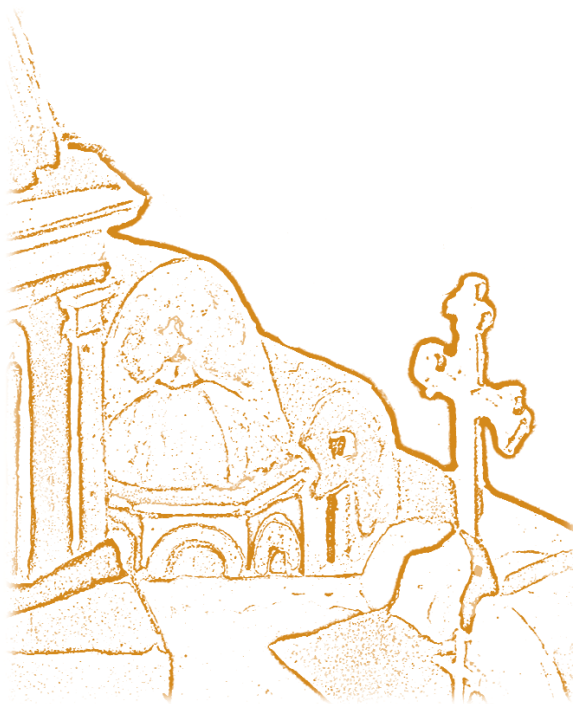
Στό περιθώριο ὄλων αὐτῶν πού προειπώθησαν, ἀπομένει ὡς φωτεινός ἀστήρ, πού ὀδηγεῖ ὅπως ὁ ἄλλος ἀστέρας κάποτε (Μτθ. 2, 10), στή σωτηρία, ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου. Τό καύχημα τοῦ Ἀπ. Παύλου (Γαλ. 6, 14), ἀλλά καί τοῦ κάθε κληρικοῦ. Καί πιστεύω, πώς δίπλα στόν Ἐσταυρωμένο μοναχό πού ζωγράφισαν, πρέπει νά τοποθετηθεῖ κι ὁ σταυρωμένος κληρικός: Ἐγγαμος ἢ ἄγαμος. Γιατί δέν εἶναι καί λιγοστά τά βέλη πού δέχονται, μήτε καί ἄλλης ἀξίας ἀπό

ἐκείνη τῶν μοναχῶν. Καί μή λησμονοῦμε πῶς τό τροπάριο πού ψάλλεται κατά τήν Ἐξόδιο Ἀκολουθία τῶν κληρικῶν στά εὐλογητάρια, συμπυκνώνει ὅλη τήν σταυρική πορεία τους καί δικαίως ὁ ὕμνωδός ἀναφέρει: «Οἱ τόν Σταυρόν ὡς ζυγόν ἀράμενοι καί ἐμοί ἀκολουθήσαντες ἐν πίστει, δεῦτε ἀπολαύετε ἅ ἡτοίμασα ὑμῖν βραβεῖα καί στέφη τά οὐράνια». Τό γιατί μᾶς τό ἐπεξηγεῖ θαυμάσια ὁ ἱ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος καί ἀναφέρει γιά τόν συνειδητό καί ἀφιερωμένο κληρικό, πού ἀγγόγυστα ἀνεβαίνει τόν προσωπικό του Γολγοθᾶ αἶροντας τόν σταυρό του καί ἀκολουθώντας τά χάρια τῆς πορείας Ἐκείνου πού διακονεῖ

καί παράλληλα δέχεται τήν ἄφατο φιλανθρωπία Του.

«Προσπίπτω καί δέομαι δάκρυσι καί στεναγμοῖς, ἵνα ἐσοπτρίσωμαι εἰς τοῦτον τόν θησαυρόν τῆς ἱερωσύνης, τοῖς αὐτόν φυλάττουσιν ἀξίως καί ὀσίως» (ἱ. Χρυσόστομος).

Ὅπως τό καθέ νόμισμα ἔχει δύο ὄψεις, μία ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι πάντα ὀρατή, ἔτσι κι ἡ Ἱερωσύνη: πίσω ἀπό τά βαρύτιμα ἄμφια, τόν διάκοσμο καί τά ὄσα ἄλλα ἐντυπωσιάζουν ὑπάρχει ἡ ἀθέατη πλευρά της, ἡ σταυρωμένη Ἱερωσύνη, μέ τό πλῆθος τῶν ματωμένων πληγῶν, πού ξέρει πολύ καλά νά τίς φροντίζει καί θεραπεύει ἡ Ἀγάπη Του.

Σταυροί τῶν καιρῶν μας

Ἄρχιμ. Χρυσοστόμου Χρυσοπούλου,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Ἁγίων Ἀναργύρων Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

ΟΣΟ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ μας καί ὁ πολιτισμός μας θέλει νά καθηλώσει, νά ἀγνοήσει, νά ὑποτιμήσει τά σύμβολα ἀπό τόν δημόσιο βίο καί χῶρο, τόσο θά προσκρούει πάνω σ' ἓνα Σταυρό, ὄχι κοσμικοῦ ἄρχοντα ἢ ἐπιφανοῦς προσώπου, ἀλλά τοῦ Θεανθρώπου, ἐμπόδιο ἀνυπέρβλητο γιά τά ἔργα τους. Ὁ Τίμιος Σταυρός παραμένει σύμβολο μοναδικῆς θυσίας, ἀνεπανάληπτης προσφορᾶς, ἀντίλυτρο ἐξαγορᾶς μέ ἀποδέκτη τόν ἄνθρωπο. Ὁ Κύριος ξαναγεβαίνει στόν Σταυρό Του ὅταν καί ἓνα παιδί Του ἀποκτᾶ ἓνα Σταυρό, γιά νά μᾶς βεβαιώσει ὅτι δέν εἴμαστε μόνοι, ὑπάρχει συνοδοιπόρος καί συσταυροφόρος.

Παρακολουθώντας τά ὅσα ἡ ἐντόπια καί ξένη εἰδησεογραφία ἀναγγέλλει καί ὅσα ἡ σκληρή πραγματικότητα καταγγέλλει, συνειδητοποιοῦμε ὅτι ἡ διάσταση λόγων καί ἔργων ἀποβαίνει στή διαστροφή τῆς σημασίας τοῦ Σταυροῦ στή ζωή μας.

Μέ ἀμηχανία παρατηροῦμε ὅτι οἱ σταυροί πού πρέπει νά ἄρουμε πολλαπλασιάζονται καθημερινῶς, ἄν καί ἡ πρόοδος καί ἡ ἐξέλιξή μας σέ διάφορους τομεῖς ἔπρεπε νά συμβάλλει στή μείωση ἢ ἀκόμα καί στόν ἀφανισμό

τους. Ἀντίθετα, λαμβάνουν καί νέες μορφές, μέ διαφορετικό πόνο καί ἔνταση. Σέ πολλές χῶρες τῆς Οἰκουμένης ὁ Λόγος τοῦ Χριστοῦ γίνεται κόκκινο πανί γιά τοὺς ἐχθροὺς τῆς εἰρήνης, τῆς καταλλαγῆς, τῆς ἀγάπης τῶν λαῶν. Ἄνθρωποι βασανίζονται σκληρὰ ἐπειδὴ πιστεύουν στόν Σταυρωμένο Ἰησοῦ. Χίλια ἑπτακόσια τόσα χρόνια μετά τό Διάταγμα τοῦ Μεδιολάνου οἱ Χριστιανοί διώκονται, βασανίζονται καί θανατώνονται ἀνειλεῶς.

Ἡ ἄρση τοῦ Σταυροῦ δέν ἐπιτυγχάνεται, ἄν ἡ πίστη δέν εἶναι ζῶσα καί ἐνεργή καί καλύπτεται μόνο ἀπό ψευδεῖς καί ἐπιφανειακές ἐκδηλώσεις. Τά ἐμπόδια πού ἔχουν βάρος Σταυροῦ δέν ὑπερβαίνονται μέ εὐχολόγια, ἀλλά μέ δράσεις ποτισμένες μέ τήν χάρη τῶν ἱερῶν μυστηρίων, μέ δική μας συμμετοχή καί συνεργασία. Ὅταν τό προσπαθήσουμε ἡ βελτίωση θά εἶναι οὐσιαστική καί ἡ ἄρση τοῦ Σταυροῦ θά προσφέρει τήν δικαίωση τῆς Ἀνάστασης.

Εἶθε νά μή χρειαστεῖ ἡ ἀναζήτηση ἑνός Κυρηναίου, νά μή δοκιμάσουμε τήν ἀποστροφή τοῦ Πέτρου καί τό χειρότερο, νά μή γευθοῦμε τήν προδοσία ἑνός Ἰούδα.

Ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως στήν Ἱερουσαλήμ (13.9.335): Τό ἑορταστικό ὀκταήμερο

Σταύρου Γ. Γουλούλη,
Δρος βυζαντινῆς τέχνης

ΟΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΕΙΟΣ ναός τῆς Ἱερουσαλήμ μέ τό Μαρτύριο τοῦ ἀρχιμάρτυρος Χριστοῦ (βλ. Εὐσέβιος, *Βίος Κωνσταντίνου*, III, 25. III, 29.1. III, 36.1. III, 40) εἶναι μεγαλοπρεπῆς πεντάκλιτη βασιλική, ἀφιερωμένη, ὅπως προτείνεται, στόν Τίμιο Σταυρό¹, τά ἐγκαίνια τοῦ ὁποίου ἐορτάζονται παραδοσιακά στίς 13 Σεπτεμβρίου. Τό 335 ὑπῆρξε ἕνα λαμπρό ἑορταστικό ὀκταήμερο, γεγονός μέ παγκόσμια σημασία, ἐπειδή παρειαρισκόταν ὁ ἴδιος ὁ Κωνσταντῖνος, καλώντας ἀντιπροσώπους ἀπό ὅλα τά ἔθνη, ἀκόμη καί ἐκτός ρωμαϊκοῦ κράτους (Εὐσέβιος, IV, 43-44). Εἶχε διατυπωθεῖ παλαιότερα ὅτι ἐπελέγη αὐτή ἡ ἡμέρα γιά νά συμπέσει μέ τά ἐγκαίνια ἐνός ἄλλου ρωμαϊκοῦ ναοῦ, τοῦ Διός τοῦ Καπιτωλίου, ἀπαρχή τῆς ρωμαϊκῆς Δημοκρατίας καί χρονολογίας, στίς 13 Σεπτεμβρίου 509 π.Χ. Ὡντως, ἡ ρωμαϊκή Ἱερουσαλήμ / Aelia Capitolina, ἦταν πόλη τοῦ Διός Καπιτωλίνου, ὅπου ὁ ναός τοῦ θεοῦ αὐτοῦ εἶχε κτισθεῖ στή θέση τοῦ μεγάλου ναοῦ τοῦ Ἡρώδη.

Υπάρχουν ὀρισμένα στοιχεῖα πού δείχνουν σαφῶς ὅτι ἄρχισε νά δημιουργεῖται μία νέα χριστιανική γιορτή στή συνέχεια τῆς ἐβραϊκῆς γιορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας. Μία νέα Σκηνοπηγία, ὅπως τέτοια περιγράφεται στήν Ἀποκάλυψη

τοῦ Ἰωάννη (κεφ. 7.9 κ.έ.), ὅπου ἐορτάζουν οἱ Μάρτυρες ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ἀρνίου. Ὁ Εὐσέβιος (III, 33.1) δίνει στόν ναό τόν χαρακτήρα τῆς «Καινῆς Ἱερουσαλήμ» στήν ὁποία πραγματοποιοῦντο οἱ προφητεῖες τῆς Π. Διαθήκης: «...κατ' αὐτό τό σωτήριοιον μαρτύριον ἡ Νέα κατεσκευάζετο Ἱερουσαλήμ, ἀντιπρόσωπος τῆς πάλαι βωμένη ... ταύτην οὔσαν τήν διά προφητικῶν θεσπισμάτων κεκηρυγμένην Καινήν καί Νεάν Ἱερουσαλήμ ... καί δὴ τοῦ παντός ὥσπερ τινά κεφαλῆν πρῶτον ἀπάντων τό ἱερόν ἄντρον ἐκόσμηι...». Ἔτσι ὁ ὀκταήμερος ἑορτασμός τῶν ἐγκαινίων πού ἡ Ἐγερία σημειώνει πενήντα χρόνια ἀργότερα, περί τό 385, τόν φέρει σέ ἀναλογία μέ τήν ἔχουσα ἐσχατολογική διάσταση ἐβραϊκή Σκηνοπηγία (15^η - 21^η, 22^η ἢ 8^η ἐξόδιος ἡμέρα τοῦ μηνός Τιςρί πού ἀναλογεῖ μέ τόν Σεπτέμβριο) λόγω καί τῆς ταύτισης τῆς ἡμερομηνίας τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ μέ τά ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος πού τελέσθηκαν στήν Σκηνοπηγία (κεφ. 48): «...ea dies sit encaeniarum, qua et sanctus Solomon consummata domo Dei, quam aedificaverat, steterit ante altarium Dei et oraverit» (Β' Παραλ. 7.8).

Οἱ πολυήμερες ἐορτές –ἡ Ἐγερία ἀναφέρει τίς τρεῖς πρῶτες ἡμέρες γιὰτί με-

τά τό κείμενο εἶναι κολοβωμένο— ἀργότερα συμπυκνώθηκαν σέ μία ἡμέρα, τή 13^η Σεπτεμβρίου. Ὅπως δὲν μποροῦν νά προσδιορίσουν ἄν ἀκριβῶς ἔτσι συνέβησαν τό 335, δηλαδή ἕνας γενικός ἑορτασμός μέ στάσεις σέ ὄλους τούς ναοούς τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅσοι ὑπῆρχαν τότε (Μαρτύριον, Ἀνάστασις, Ἐλαιώνας, Σιών, Βηθλεέμ)². Ὅμως τό 335 ἡ παρουσία τοῦ Κωνσταντίνου ἔφερε κι ἄλλες προτεραιότητες, ἐκδηλώσεις, ὁμιλίες θρησκευτικές ἢ πολιτικές, στίς ὁποῖες συμμετείχε καί ὁ ἴδιος ὁ Εὐσέβιος (IV, 45.1-3): «...ἔνθα δὴ καί ἡμεῖς ... ταῖς εἰς τό κοινόν διαλέξεσι τήν ἑορτήν ἐτιμῶμεν ... τότε μὲν ... τάς ἐκφράσεις ἐρμηνεύοντες ... τότε δέ ... τάς προφητικάς ἐρμηνεύοντες θεωρίας». Ἡ π.χ. στίς 18 Σεπτεμβρίου ἀναγορευθῆκε καῖσαρ ὁ ἀνεψιός τοῦ αὐτοκράτορα Φλάβιος Ἰούλιος Δαλμάτιος. Τότε, μέ ἀφορμή τὰ tricennalia τοῦ Κωνσταντίνου (306-335), ὁ Εὐσέβιος ἐξεφώνησε τόν Τριακονταετηρικό λόγο (IV, 46), ἕνα πολύ σημαντικό κείμενο πού ἀποτυπώνει τή νέα πολιτική ἰδεολογία ὑπό τήν προοπτική τοῦ Χριστιανισμοῦ: ὁ αὐτοκράτωρ στή γῆ διοικεῖ ὅπως ὁ Θεός τόν κόσμον.

Ἐγινε μία σειρά τελετῶν πού ἀπαιτοῦσε ἡ μοναδικότητα αὐτοῦ τοῦ συγκροτήματος. Τά ἐγκαίνια τῆς 13^{ης} Σεπτεμβρίου εἶχαν ρόλο νά εἰσέλθει ὁ λαός καί οἱ ἐπίσημοι στήν κεντρική βασιλική, τήν Ροτόντα τοῦ Παναγίου Τάφου καί τά ἄλλα παρεκκλήσια. Τήν ἐπόμενη ἡμέρα, στίς 14 Σεπτεμβρίου, τελέσθηκε ἡ παγκόσμια Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Θά ἦταν πολύ φυσικό ἄλλωστε, ἂν ὁ ναός ἦταν ἀφιερωμένος στόν Τίμιον Σταυρό, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀνακαλυφθεῖ στόν ἴδιο χῶρο δέκα χρόνια πρὶν

ἀπό τήν Ἑλένη, σύμφωνα μέ τήν *Inventio Crucis*.

Τό Πασχάλιο Χρονικό, τό ἐπίσημο χρονικό ἱστορίας 300 χρόνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως (330-630), τό ὁποῖο στηρίζεται στά αὐτοκρατορικά ἀρχεῖα, θεωρεῖ ὅτι τά ἐγκαίνια ἔγιναν στίς 17 Σεπτεμβρίου³. Ἐχει διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη ὅτι τό Χρονικό στηρίζεται σέ ἕνα ἀνάλογο ἀλεξανδρινό, ὅπου ταυτίζεται ὁ ρωμαϊκός μήνας Σεπτέμβριος μέ τόν πρῶτο αἰγυπτιακό μήνα Θῶθ/Thout (ἀρχή στίς 29 Αὐγ.). Ὅποτε ἡ 14^η τοῦ μήνα αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μέ τή 17^η Σεπτεμβρίου⁴. Ὁ συντάκτης τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ ὅμως δὲν μπορεῖ νά μπερδεύει τά ἡμερολόγια, τή στιγμή πού ἡ Κοπτική Ἐκκλησία ἑορτάζει τά Ἐγκαίνια κανονικά στίς 16 Θῶθ (=13 Σεπ.) καί τήν Ὑψωση στίς 17 Θῶθ (=14 Σεπ.). Δέν γίνονται εὐκολα τέτοια λάθη σέ τέτοια ἐπίσημα αὐτοκρατορικά κείμενα.

Ἡ ἀλήθεια πρέπει νά βρισκεται ἄλλοῦ. Στήν οὐσία πρόκειται γιά μία ἀρχέγονη γιορτή τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, σταυρικῆς καί ἀναστάσιμης, τῶν Ἐγκαίνιων τοῦ 335. [Τό 3^ο ἀνάγνωσμα (Παρ. 9.1-11) τῆς ἑορτῆς τῶν Ἐγκαίνιων ἀναφέρεται στόν Οἶκο τῆς Σοφίας. Τά ἀναγνώσματα τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψωσης τοῦ Τ. Σταυροῦ προβάλλουν τή σταυρικὴ Σοφία τοῦ ἀναστάντος Θεοῦ. Ὁ Σταυρός εἶναι τό «Ἐύλον τῆς Ζωῆς», δηλαδή τό δένδρο τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, μέ τό ὁποῖο ταυτίζεται στήν πρῶτη πατερική γραμματεία.] Ἡ γιορτή τῆς θεϊκῆς Σοφίας τῆς 17^{ης} Σεπτεμβρίου εἶναι ὑπαρκτή, ἐφ' ὅσον διασταυρώνεται μέ δεδομένα τοῦ Ἀγιολογίου. Στό Συναξάριο τῆς ἡμέρας εἶναι ἡ ἑορτή τῆς ἁγίας Σοφίας καί τῶν τριῶν θυγατέρων

Πίστewς, Ἀγάπης καὶ Ἐλπίδας. Σέ ἄλλη ἐκδοχή εἶναι ἡ ἑορτή «τῶν ἁγίων γυναικῶν Σοφίας καὶ Εἰρήνης»⁵. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ 17^η Σεπτεμβρίου ὑπῆρξε ἡ κορύφωση τοῦ ἑορταστικοῦ προγράμματος μέ κάποιο ἰδιαίτερο λειτουργικό στοιχεῖο, ὅπως καθιέρωση Ἁγίας Τραπέζης, τέλεση Θ. Λειτουργίας. Στό τυπικό τῆς Ἐκκλησίας ὑφίσταται διάκριση μεταξύ ἐγκαινίων Ναοῦ καὶ καθιερώσεως τῆς Ἀγ. Τραπέζης⁶. Ἡ συνέβη κάτι ἄλλο πού ἀγνοοῦμε. Τό σύνολο τῶν ἑορτῶν καλύπτοντας τίς ἡμέρες 13-21 Σεπτεμβρίου ἀποτελεῖ μία νέα Σκηνοπηγία, ἀλλά δέν εἶναι ἀπαραίτητο ἓνα ἀπόλυτο συνταίριασμα τῶν δύο ἡμερολογίων, ἐβραϊκοῦ

καὶ ρωμαϊκοῦ γιά νά ὑπάρξει σύμπτωση τῆς 13^{ης} Σεπ. μέ τή 10^η Τιςρί, ἑορτή Ἐξιλασμοῦ, πού συνέπιπτε μέ ἡμέρα Σάββατο τό 335⁷.

Εἶναι ἐνδεχόμενο ἡ ἑορτή τῆς Σοφίας τῆς 17^{ης} Σεπτεμβρίου, στό μέσον τῆς νέας Σκηνοπηγίας, νά ἀναλογεῖ μέ τή «Μεσοῦσα» ἡμέρα τῆς Σκηνοπηγίας (Ἰωάν. 7.14), τήν ἡμέρα τῆς πρώτης δημόσιας ἀποκάλυψης τῆς θεότητας τοῦ Ἰησοῦ. (Ἐάν καί δέν περιέχει τό εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας στήν Ὀκτάδα τῶν ἐγκαινίων κατά τόν 5^ο-6^ο αἰ.)⁸. Σημασία ὁμως ἔχει ὅτι τό 335 ἔβλεπαν νά ἐφαρμόζεται ἡ Ἀποκαλυπτική Καινή Ἱερουσαλήμ, αὐτή πού προφήτεψαν οἱ προφῆτες.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κ. Καλοκύρης, Τό ἀρχιτεκτονικό συγκρότημα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως Ἱεροσολύμων ..., Θεσσαλονίκη 1999, 48-55, ὅπου βιβλιογραφία. St. Borgehammar, How the Holy Cross was found. From Event to Medieval Legend, Bibliotheca Theologiae Practicae, 47, Uppsala University, Stockholm 1991, 103-104, 108-113.
2. M.A Fraser, The Feast of the Encaenia in the Fourth Century and in the Ancient Liturgical Sources of Jerusalem, PHD Thesis, University of Durham, Dept. of Theology, 1995, 234 κ.έ. (Appendix).
3. Πασχάλιο Χρονικό, ἔκδ. Βόννης, I, σ. 531: «τά ἐγκαινία τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Σταυροῦ ... μηνί Σεπτεμβρίῳ ἰζ'. Ἐντεῦθεν ἤρξατο ἡ Σταυροφάνεια».
4. St. Borgehammar, Holy Cross, 99-100.
5. Δ. Πάλλας, Ὁ Χριστός ὡς ἡ Θεία Σοφία. Ἡ εἰκονογραφική περιπέτεια μιᾶς θεολογικῆς ἔννοι-ας, ΔΧΑΕ, Δ', τόμ. ΙΕ'(1989-1990) (ἔκδ. 1991), 138-139. Δέν εἶναι ἀνάγκη ὁμως νά ἔγινε μετάπτωση ἀπό ἔννοια σέ πρόσωπο, ἀλλά νά ἐπικολλήθηκαν στή γιορτή τῆς Θείας Σοφίας ἄλλες ἁγίες.
6. A.-G. Martimort, Le rituel de la consecration des eglises, La maison Dieu, 63 (1960), 86-95. M.A Fraser., The Feast of the Encaenia, 238-239, καί σποράδην.
7. M.A. Fraser, The Feast of the Encaenia, 124-127.
8. M.A. Fraser., The Feast of the Encaenia, 243.

Ἡ Μονή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στά Ἱεροσόλυμα. Παράδοση – ἱστορία – τέχνη

Τῆς Λίτσας Ἰ. Χατζηφώτη

ΛΕΕΙ ΜΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗ πῶς, ὅταν ὁ Λῶτ ἀπελπισμένος ἀπό τήν ἀμαρτία στήν ὁποία τόν εἶχαν παρασύρει οἱ κόρες του, ὕστερα ἀπό τήν καταστροφή τῶν Σοδόμων καί τῆς Γομόρας (Γέν. 18-19), κατέφυγε στόν Ἀβραάμ γιά νά τόν συμβουλέψει τί νά κάνει γιά νά ἐξιλεωθεῖ στόν Θεό, ἐκεῖνος τοῦ ἔδωσε τά τρία ραβδιά πού τοῦ εἶχαν ἀφήσει οἱ τρεῖς ἄγγελοι πού εἶχε φιλοξενήσει στό σπιτικό του καί τόν συμβούλεψε νά τά φυτέψει καί νά τά ποτίζει μέ τό νερό τοῦ Ἰορδάνη ποταμοῦ. Ἄν τά ραβδιά φύτεωναν σήμαινε πῶς ὁ Θεός τόν εἶχε συγχωρήσει. Ἡ ἴδια παράδοση λέει πῶς μέ κόπο ὁ Λῶτ κατάφερε νά κάνει τά ραβδιά νά βγάλουν φύλλα καί νά ξεπεταχτεῖ ἀπό αὐτά ἓνα δέντρο τριπλό, ἀπό πεῦκο, κυπαρίσσι καί κέδρο. Ἐκεῖνο τό παράξενο δέντρο, κάποτε ἦρθε ἡ ὥρα καί κόπηκε γιά νά χρησιμοποιηθεῖ στήν οἰκοδόμηση τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ὅμως, τί περίεργο, πουθενά δέν ταίριαζαν τά δοκάρια του καί οἱ ἐργάτες τά παραπέταξαν ὡς ἄχρηστα καί καταραμένα, πού δέν ἦταν δυνατόν νά χρησιμοποιηθοῦν γιά τό ναό. Πέρασαν χρόνια πολλά, λέει πάντα ἡ ἴδια παράδοση, καί σάν παραμῦθι, τό ξύλο τοῦ δέντρου αὐτοῦ τό χρησιμοποίησαν γιά νά κατασκευάσουν τόν σταυρό καί

πάνω ἐκεῖ νά καθηλώσουν τόν Ἰησοῦ Χριστό.

Ἡ παράδοση λέει ἀκόμα, πῶς στή θέση πού εἶχε φυτρώσει αὐτό τό δέντρο, κτίσθηκε ἀργότερα μοναστήρι ἀφιερωμένο στόν Τίμιο Σταυρό. Πίσω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα τοῦ Καθολικοῦ του ὑπῆρχε ὀπή, ἀπό ὅπου μπορούσε ὁ καθέννας νά δεῖ τό μέρος ὅπου εἶχε φυτρώσει τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου. Πῶς καί πότε ἰδρύθηκε τό Μοναστήρι δέν εἶναι γνωστό. Ἄλλοι λένε ὅτι τό ἔκτισε ἡ Ἁγία Ἐλένη, ἡ μητέρα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἄλλοι ὅτι εἶναι κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἄλλοι τοῦ Ἡράκλειου, μετά τήν ἐπιστροφή του μέ τόν Σταυρό ἀπό τήν Περσία, κι ἄλλοι πῶς μοναχοί καί προσκυνητές ἀπό τήν Ἰβηρία εἶναι οἱ κτίτορες του¹.

Ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος στή μελέτη του γιά τή Μονή² (στήν ὁποία πολλά στοιχεῖα διασώθηκαν, πού διαφορετικά θά εἶχαν χαθεῖ) ἀναφέρει σχετικά μέ τούς Ἰβηρες, ὅτι ἐπί Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἀναστασίου, περί τό 550-560, δεκατρεῖς ὀρθόδοξοι ἔλληνες μοναχοί ἀπό τή Συρία μετέβησαν στή Γεωργία (Ἰβηρία) τοῦ Καυκάσου γιά νά συντελέσουν στή διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στή χώρα. Δημιούργησαν μοναστική Ἀδελφότητα καί ἐργάσθηκαν μέ

ζήλο τόσον ὥστε νά τιμῶνται ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας ὡς μεγάλοι ἄγιοι. Ὁ μοναχικός βίος ἀναπτύχθηκε στή συνέχεια ταχύτατα καί διαδόθηκε καί ἐκτός τῆς χώρας, ἀπό τό Σινᾶ ὡς τό Ἅγιον Ὄρος. Ἀπό τοὺς μοναχοὺς ἐκεῖνους ὀρισμένοι ἐγκαταστάθηκαν στά Ἱεροσόλυμα καί ἵδρυσαν τή Μονή τοῦ Σταυροῦ, ἡ ὁποία ὑπῆρξε ἐστία ἀνάπτυξης τῆς γεωργιανῆς φιλολογίας μέ μεταφράσεις ἀπό τά ἑλληνικά³.

Στή σύγχρονη ἐποχή ἡ πύλη τῆς μονῆς ἄνοιξε γιά τοὺς προσκυνητές μόλις τό 1985. Βρίσκεται στήν καταπράσινη κοιλάδα τῶν Κέδρων, γύρω τῆς ἀπλώνεται ἐλεύθερη ἡ γῆ καί ἐπικρατεῖ ἡσυχία, ἄν καί εἶναι κοντά ἡ νέα πόλη. Τό συγκρότημα σέ καθελώνει μέ τόν ὄγκο καί τά ἀλλεπάλληλα ἐπίπεδά του. Θυμίζει φρούριο ἄπαρτο καί βαρὺ ἀπέναντι στά κτίρια τῆς σύγχρονης πόλης, πού προβάλλονται στόν ὀρίζοντα.

Ἱστορική μαρτυρία, ὅτι ὑπῆρχε μονή ἀφιερωμένη στόν Σταυρό κατά τή διάρκεια τοῦ 6^{ου} καί τοῦ 7^{ου} αἰ., ἀναγράφεται σέ παλαιό χειρόγραφο τοῦ πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Πιστεύεται ὅτι πρόκειται γιά τήν ἐν λόγῳ μονή καί στήν ἀποψη αὐτή συνηγορεῖ μωσαϊκό δάπεδο πού ἀποκαλύφθηκε σέ ἐργασίες συντήρησης τοῦ κυρίως ναοῦ του, χρονολογεῖται στόν 6^ο αἰ. καί ἀποτελεῖ χρονικό ὄριο γιά τήν οἰκοδόμησι τῆς μονῆς⁵.

Ἡ μακρά περίοδος τῆς ἀραβικῆς κατάρκτησης, ἡ ἀπομόνωση τῆς Παλαιστίνης ἀπό τόν βυζαντινὸ κόσμον καί ἡ καταστροφή τῶν χριστιανικῶν ναῶν καί μοναστηριῶν ἀπό τόν Ἄλ Χακίμ, μαζί καί μέ τόν Ναό τῆς Ἀναστάσεως τό 1009, ἀποτελεῖ περίοδο παρακμῆς καί τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Νέα περίο-

δος ἀρχίζει περί τό 1020, μέ αὐτοκρατορικές χορηγίες, τόσο τοῦ Μιχαήλ τοῦ Δ΄ ὅσο καί τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Θ΄ τοῦ Μονομάχου, ἀλλά καί τοῦ τότε βασιλιᾶ τῆς Ἰβηρίας. Τήν ἀνέγερση τοῦ κατερειπωμένου μοναστηριοῦ τοῦ Σταυροῦ ἀνέλαβε στά τέλη τοῦ 11^{ου} αἰ. ὁ ἀγιορείτης Ἰβηρας μοναχός Πρόχορος, μέ τήν εὐλογία τοῦ Πατριαρχείου καί οἰκονομική ἐνίσχυση τοῦ βασιλέα τῆς πατρίδας του. Ὁ μοναχός δέν πρέπει νά ἐπέφερε μεγάλες μετατροπές στή μορφή τοῦ οἰκοδομήματος καί φρόντισε κυρίως νά δημιουργήσει χώρους γιά νά κατοικήσουν οἱ μοναχοί⁶. Ἀπό τή μελέτη τῶν στοιχείων φαίνεται πῶς ἡ μεταγενέστερη φάση τοῦ μνημείου διατήρησε σέ πολλά σημεῖα, ὅπως π.χ. στήν ἀγιογράφηση, στίς γραμμές πού καθόρισαν στό οἰκοδόμημα τό σχέδιο καί οἱ ἐργασίες τοῦ Προχόρου.

Ἡ λαίλαπα τῶν Σταυροφοριῶν δέν ἄφησε ἀλώβητο τό μνημεῖο. Ὅταν οἱ Σταυροφόροι ἐκδιώχθηκαν ἐν τέλει ἀπό τήν Ἁγία Γῆ, ἄρχισε νέα περίοδος ἀκμῆς, στήν ὁποία συνέβαλε ἀποφασιστικά ὁ ἀπεσταλμένος τῆς βασιλίσσας Θάμαρ τῆς Ἰβηρίας, ποιητής Σχῶτα Ρουσταβέλη, γιά νά βοηθήσει στήν ἀνακαίνιση τῆς Μονῆς καί στήν ἐνίσχυση τῆς ἐκεῖ μοναστικῆς Ἀδελφότητος.

Ἡ ἀκμή τῆς Μονῆς ἀνακόπτεται ἀπό τίς ἀραβικές ἐπιδρομές, πού ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τήν κατάληψή της ἀπό τό στρατό τοῦ Μελέκ ἐλ-Νάσερ Μπεν-Χαλαοῦν τόν 13^ο αἰ. καί τή μετατροπή τοῦ καθολικοῦ της σέ τζαμί. Ἐπιστράφηκε στοὺς νόμιμους κατόχους της τό 1305 μέ ἐπέμβαση τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου. Ἐκτοτε οἱ μοναχοί πού ἐγκαταβίωναν ἐκεῖ σέ μεγάλο

ποσοστό κατάγονταν από την Ίβηρία, συνιστούσαν Ἀδελφότητα, κατά τό πρότυπο τοῦ Πατριαρχείου, καί μέ τόν καιρό ἀναδείχθηκαν σέ ἰδιαίτερα χρήσιμους συνεργάτες του⁷. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, ἄν καί μέ κάποια φωτεινά διαλείμματα, ἡ συνοχή τῆς Ἀδελφότητας διασπάστηκε, ἡ περιουσία τῆς Μονῆς διασκορπίστηκε καί ἔγινε βορά δανειστών καί καταπατητῶν. Ἡ ἐπέμβαση τοῦ Πατριάρχου Δοσίθεου (1669-1707) πέτυχε νά καλύψει τά χρέη καί νά ἀπαλλάξει τήν περιουσία ἀπό τούς καταπατητές. Ἐκτοτε ἡ Μονή περιῆλθε ὀλοκληρωτικά στό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

Τό 1855, μέ ἀπαραίτητες μετατροπές στό κτιριακό συγκρότημα, στό χῶρο τῆς μονῆς λειτούργησε Θεολογική Σχολή ὡς τό 1909, ὅποτε λόγω οἰκονομικῶν προβλημάτων τοῦ Πατριαρχείου, ἡ λειτουργία της διακόπηκε. Ὅπωςδῆποτε ἀπέβη φυτώριο πολλῶν σημαντικῶν γιά τήν Ὀρθοδοξία κληρικῶν. Ἡ Βιβλιοθήκη της ὑπῆρξε ἀπό τίς πλουσιότερες τῆς Παλαιστίνης, μέ σημαντικά σύγχρονα βιβλία καί ἐγκυκλοπαιδεῖες ἀλλά καί σπουδαῖα παλαιά χειρόγραφα. Ἡ προσφορά τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἶναι ἀνεκτίμητη. Μέ τή λειτουργία της ἀνυψώθηκε ἡ θεολογική κατάρτιση τῶν στελεχῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ἀναδείχθηκαν ἀξιόλογοι διδασκάλοι τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας (Διονύσιος Κλεόπας, Βενιαμίν Ἰωαννίδης, Γρηγ. Παπαμιχαήλ, Χρυσ. Παπαδόπουλος), ἀλλά καί ἱκανοί ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας. Νά σημειωθεῖ καί ἡ ἔκδοση τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ «Νέα Σιών», τό 1904, τό ὁποῖο καί μετά τό κλείσιμο τῆς Σχολῆς ἐξακολούθησε

νά ἀποτελεῖ ὄργανο τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

Τό καθολικό τῆς Μονῆς εἶναι τρίκλιτη βασιλική μέ τρούλο διαστάσεων στό ἐσωτερικό 15,50 X 14,24 μ. Τό μωσαϊκό πού ἤρθε στό φῶς στήν Πρόθεση καί τό Διακονικό κάτω ἀπό τό νεώτερο, χρονολογεῖται στόν 6^ο αἰ., καί εἶναι φιλοτεχνημένο μέ χρωματιστά βότσαλα τῆς γῆς τῶν Ἱεροσολύμων. Τό μωσαϊκό τοῦ 11^{ου} αἰ. καλύπτει ὅλο τό χῶρο τοῦ ναοῦ καί ἀποτελεῖται στό μεγαλύτερο μέρος του ἀπό φυτικά σχέδια, ζῶα, πτηνά, πλοχμούς καί ταινίες.

Περισσότερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ τοιχογραφίες τοῦ καθολικοῦ, πού διατηροῦνται ἀποσπασματικά. Ἀρκετά τμήματά τους ἔχουν ὑποστῆ μεγάλες φθορές ἢ ἔχουν καταστραφεῖ τελείως. Χρονολογοῦνται ἀπό τόν 11^ο ὡς τόν 17^ο αἰ. καί στό διάστημα αὐτό ἔχουν γίνει συνολικά τρεῖς ἀνακαινίσεις, μία ἐπί Προχόρου, μία ἐπί Ρουσταβέλη καί μία ἐπί Πατριάρχου Νικηφόρου. Ὅπως φαίνεται, ἡ ἐκλογή προσώπων καί συνθέσεων βασίσθηκε στήν ιδιότητα καί ἀγιότητα τοῦ Ναοῦ, στή γεωγραφική τοποθέτηση τοῦ μοναστηριοῦ καί στήν ἐθνικότητα τῶν μοναχῶν του⁸.

Πάνω ἀπό τήν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει στηθάριο μέ τήν Παναγία, ἡ ὁποία κρατεῖ κομποσχοῖνι μέ τό ἓνα χέρι καί μέ τό ἄλλο τόν Χριστό. Ἡ παράστασή της μέ κομποσχοῖνι εἶναι γνωστή ὡς «Παναγία ἡ Γερόντισσα». Ἀπό κάτω ἀκριβῶς εἶναι ζωγραφισμένο ἓνα χέρι πού ἔχει ἀδράξει μερικά κρανία. Δεξιά τῆς παράστασης αὐτῆς, γιά τόν εἰσερχόμενο, σώζεται ἑλληνική ἐπιγραφή πού ἀναφέρει τά ἑξῆς: «Ἱστορήθη καί ἀνεκαινίσθη ὁ θεῖος καί πάνσεπτος ναός τοῦ τιμίου καί

ζωοποιῦ Σταυροῦ διὰ ἐξόδου καὶ βοη-
θείας τοῦ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντος Λέ-
ον(τος) Τατιανοῦ καὶ διὰ συνδρομῆς καὶ
κόπου τοῦ πανοσιοτάτου ἐν ἱερομονά-
χοις καὶ Ἀρχιμανδρίτου κυρίου Νικηφό-
ρου καὶ διὰ χειρός καὶ ἐπιστήμης τῶν
εὐτελεστάτων ἐν ἱερομονάχοις Μωυσῆ
καὶ Γρηγορίου Νεοφύτου καὶ Γερασίμου
Μηναῖ ἱεροδιακόνου ἔτοι ἀπό Χ(ριστό)
ΑΧΜΔ' μηνί Ἰανουαρίῳ ια».

Ἀπέναντι ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἐπι-
γραφή, διαβάζουμε στά γεωργιανά:
«*Ἱστορήθη καὶ ἀνεκαινίσθη ὁ ἅγιος καὶ
τίμιος ναός τοῦ ζωοποιῦ Σταυροῦ
εὐδοκίᾳ Λέοντος Δαδιδανοῦ, δι' ἐπιμελεί-
ας καὶ πολλοῦ κόπου τοῦ ταπεινοτάτου*

*ἡγουμένου τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ Ἀγίου
Γολγοθαῖ Νικηφόρου, υἱοῦ Ὁμάν Τσολα-
καβίλη, καθοσιωμένου ταύτη τῇ Μονῇ,
ὅστις ἀνεκαινίσθη τὸν θόλον καὶ τὸ ἅγιον
βῆμα ἰδίῳ ἀναλώμασιν ἐν ἔτει 331
(1643). Σταυρέ ἐλέησον τὸν ἁμαρτωλὸν
Δικαῖον Γρηγόριον. Ἀμήν».* Ἐπιγραφές
ὑπάρχουν καὶ σέ ἄλλες παραστάσεις
πού σχετίζονται μέ τά εἰκονιζόμενα. Τό
κτιστό τέμπλο τοῦ ναοῦ φέρει τοιχο-
γραφίες τοῦ 19^{ου} αἰ. Σημαντικό ἀριθμό
εἰκόνων, πολλές ἀπό τίς ὁποῖες ἔχουν
φιλοτεχνηθεῖ στό ἴδιο τό μοναστήρι, πε-
ριέχει τό μουσεῖο τῆς Μονῆς. Ὑπάρχουν
ἐλάχιστες τοῦ 15^{ου} αἰ. καὶ ἀρκετές μετα-
γενέστερες, ἰδίως τοῦ 19^{ου}.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἦταν ἀρχικά ἀφιερωμένο στόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου, ἀργότερα ἀφιερώθηκε στόν Ἅγιο Κων-
σταντῖνο, τὴν Ἁγία Ἐλένη καὶ τὴν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.
2. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν: *Ἡ Ἱερά Μονή τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ Θεο-
λογική Σχολή*. Ἐν Ἱεροσολύμοις 1905, σ. 18 κ.έ.
3. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν: *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας*. Ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ 1951, σ. 530. Ἐν Ἱεροσολύμοις 1905, σ. 18 κ.έ.
4. Ἡ ὄνομασία προέρχεται ἀπὸ τό ἐβραϊκὸ ῥῆμα Kedar, πού σημαίνει εἶμαι σκοτεινός. Κέδροι δέν ὑπάρ-
χουν στήν περιοχή τῆς κοιλάδας, πού εἶναι γνωστή καὶ ὡς Κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ.
5. ECONOMOPOULOS A., Fresh data resulting from the excavation in the church of the Holy Cross at
Jerusalem, a preliminary report, Acts du XE Congres International d' Archeologie Chretienne,
Thessalonique 1980, vol. II, Thessalonique 1984.
6. ΤΖΑΦΕΡΗ Β.: Ἡ Ἱ. Μ. Τιμίου Σταυροῦ στά Ἱεροσόλυμα, Ἀθήνα 1987, σ. 13 κ.έ.
7. ΤΖΑΦΕΡΗ Β., ε.α., σ. 13.
8. ΤΖΑΦΕΡΗ, ε.α., σ. 18.

Ποιός είναι πραγματικό μέλος τῆς Ἐκκλησίας

Ἀθανασίου Θ. Βουρλῆ,
Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ΕΚΚΠΑ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑΣ στήν πρόσκληση καί πρόσκληση γιά συζήτηση στό ἐρώτημα πού διατυπώθηκε στό ὑπ' ἀριθμ. 5 τεῦχος τοῦ περ. «Ἐφημέριος» (Μάιος 2014) περί τοῦ «Ποιός εἶναι πραγματικά μέλος τῆς Ἐκκλησίας σήμερα», καταθέτω τίς ἀκόλουθες σκέψεις-θέσεις μου.

1. Πραγματικό μέλος τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι αὐτός πού ἀπεδέχθη τήν ἐν Χριστῷ ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια, ὅπως αὐτή κατεγράφη στήν Ἁγία Γραφή (Παλαιά καί Καινή Διαθήκη), στήν Ἱερά Παράδοση, τούς ὅρους καί τίς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, στή λειτουργική μας ζωή καί τά ὀρθόδοξα πατερικά συγγράμματα.

2. Συνέπεια αὐτῆς τῆς ἀποδοχῆς εἶναι ἡ συμμετοχή του στό μυστήριο τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, τοῦ Χρίσματος, τῆς Ἐξομολογήσεως, τῆς θ. Εὐχαριστίας πού εἶναι ὑποχρεωτικά μυστήρια γιά τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὅφειλε ἐπίσης, νά συμμετέχει ὀρθοδόξως καί στά προαιρετικά ὑπόλοιπα μυστήρια, ὅποτε αὐτός ἐπιθυμεῖ.

3. Ὁ πραγματικός πιστός ἀποδέχεται καί ὁμολογεῖ καθημερινῶς τήν πίστη του ἀπαγγέλλοντας τό Σύμβολο τῆς Πίστεως, ὥστε σέ περίπτωση θανάτου, νά κριθεῖ ὡς πιστός κι ὄχι ἄπιστος ἢ ἀδιάφορος καί «χλιαρός» (πρβλ. Ἀποκ. 3,16).

4. Τήν Ὄρθοδοξη πίστη του τήν ἐκφράζει ἐμπράκτως τόσο μέ τή συμμετοχή στή θ. Λατρεία, ὅσο καί μέ τήν καθημερινή του ζωή, συμβάλλων «εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν» (πρβλ. Β' Τιμ. 2,21). Ἡ συχνή λειτουργική ζωή, ἡ συνεργεία στό φιλανθρωπικό, στό κατηχητικό καί διδακτικό ἔργο, ἡ διακονία σέ ἔργα φιλανθρωπίας, ἱεραποστολῆς, ἐπισκέψεις ἀσθενῶν καί φυλακισμένων, χηρῶν, ὀρφανῶν καί πενθούντων, δραστηριότητες, οἱ ὁποῖες ἐκκινοῦν πρωτίστως ἀπό κάθε ἐνορία πού εἶναι τό κύτταρο τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας.

5. Ὁ συνειδητός πιστός καλλιεργεῖ τά προσωπικά του χαρίσματα ὄχι μόνο γιά ἀτομικό καί οἰκογενειακό ὄφελος, ἀλλά κυρίως γιά τό κοινωνικό σύνολο, γι' αὐτό καί ὀφείλει νά δραστηριοποιεῖται στόν ἐνοριακό χῶρο, ὥστε κάθε καλό καί χρήσιμο νά ἔχει ὡς κέντρο τόν ἐνοριακό ἱερό ναό.

6. Ὁ πιστός ἀποδέχεται τήν αὐθεντία τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τήν ἐρμηνεία τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἀφοῦ κεφαλή Της εἶναι ὁ Χριστός (ἐφ. 4,15 Κολ.) καί διδάσκαλός Της τό Ἅγιον Πνεῦμα, τό ὁποῖο συγκροτεῖ ὅλο τόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς συνέπεια αὐτοῦ ἔρχεται ἡ ὑπακοή τοῦ πιστοῦ στόν Ἐπίσκοπο καί στόν κληρο, ἀφοῦ δι' αὐτῶν συνεχι-

ζεται τό σωτηριολογικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας κι ὁ σταδιακός ἐξαγιασμός τῶν πιστῶν. Ἡ ἀμφισβήτηση τοῦ ρόλου καί τοῦ σωτηριολογικοῦ ἔργου τοῦ ἱεροῦ κλήρου ὀδηγεῖ στόν Προτεσταντισμό καί στή διάσπαση τῆς ἐνότητας τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Ἀρνητικά εἶναι τά ἀποτελέσματα κι ἀπό τήν ἀνάρμοστη συμπεριφορά τοῦ ἱεροῦ κλήρου πρός τούς πιστούς, ὅπως: ὁ δεσποτισμός, ἡ ἀδιαλλαξία, ὁ αὐταρχισμός, ἡ ἐκμετάλλευση, ὁ ἐξαναγκασμός, ἡ περιφρόνηση κ.λπ.

7. Ὁ κύριος-πνευματικός οἶκος τοῦ πιστοῦ εἶναι ὁ Ναός τῆς ἐνορίας του καί προστάτης του ὁ Ἅγιος, ἡ Ἁγία, οἱ Ἅγιοι κ.λπ., στούς ὁποίους εἶναι ἀφιερωμένος ὁ Ναός. Ἐπομένως, ὁ ζῆλος καί ἡ ἀγάπη του γιά τόν ἱερό ναό, τή λειτουργική ζωή, τήν εὐπρέπειά του, τίς δραστηριότητές του, πρέπει νά εἶναι στόν ὑπέρτατο βαθμό, κατά τό Δαυϊτικό «ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με» (Ψαλ. 68,10). Αὐτές οἱ ὑποχρεώσεις του ἀπορρέουν ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Ἱερός Ναός εἶναι τό ὄρατό ἐπίγειο σημεῖο, ὅπου ἐνοικεῖ ὁ Θεός καί ἐξαγιαρίζει διά τῶν ἱερῶν Μυστηρίων καί Ἀκολουθιῶν καί ἀγιαστικῶν πράξεων τούς πιστούς. Ἐσυνειδητῶς λοιπόν, ὁ πιστός πρέπει νά θέτει τόν ἱερό Ναό τῆς ἐνορίας του σέ ὑψηλότερη θέση ἀπό ὅ,τι ἔχει τό σπίτι του.

8. Ὁ πιστός δέν πρέπει νά ἀπαιτεῖ καί νά ἀξιῶνει πνευματικά ἢ ὕλικά ἢ ἄλλα ὀφέλη ἀπό τήν Ἐκκλησία-Ἐνορία, ἀλλά καί νά προσφέρει σ' αὐτήν τίς προσωπικές του ὑπηρεσίες ἀφιλοκερδῶς, εἰ δυνατόν, καί σύμφωνα μέ τίς δυνατότητες καί τά χαρίσματά του, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του τό τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «τί ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες» (Α΄ Κυρ. 4,7) καί συγχρόνως νά ἐνισχύει οἰκονομικῶς καί ὕλικῶς τίς λειτουργικές ἀνάγκες τοῦ ἱε-

ροῦ Ναοῦ. Ἡ προσωπική συμμετοχή στήν καθαριότητα, στήν εὐταξία, στούς ἐράνους, στίς ποιμαντικές ἐπισκέψεις, στίς προσκυνηματικές ἐκδρομές, στίς αἱματοληψίες, στίς κατασκηνώσεις, στίς φιλόπτωχες δραστηριότητες, στούς ἀντιαιρετικούς ἀγῶνες, στό κατηχητικό ἔργο καί τίς καλλιτεχνικές ἐνοριακές προσπάθειες, καθιστοῦν πιό εὐκολο τό ἔργο τῆς ἐνορίας καί πιό οὐσιαστική τήν παρουσία της στήν κοινωνία, χωρίς διακρίσεις. Παράλληλη καί ἀναγκαῖα εἶναι καί ἡ προσφορά δῶρων ὅπως: πρόσφορα, λάδι, κρασί, λιβάνι, κεριά κ.λπ., τά ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα γιά τήν καθημερινή λειτουργική ζωή.

9. Ἡ συνειδητή λειτουργική ζωή ἀπαιτεῖ ἀπό τόν πιστό συνεχή καταρτισμό μέσῳ λατρείας, κηρυγμάτων, ὁμιλιῶν, μελέτης τῶν Γραφῶν καί ἄλλων πατερικῶν καί θεολογικῶν ἔργων καί συγχρόνως ἐξοικείωση μέ τήν παραδοσιακή γλῶσσα τῶν λειτουργικῶν μας βιβλίων, ὥστε νά κατανοεῖ ὅσο γίνεται καλύτερα τά ἀκουόμενα καί τελούμενα τήν ὥρα τῆς λατρείας. Ἡ ἐνασχόλησή του, ἐπίσης, μέ τίς λειτουργικές τέχνες καί δῆ καί μέ αὐτή τῆς ψαλτικῆς, ἐνισχύει τήν ἀναγκαῖα διατήρηση τῶν ἰδιαιτέρων γνωρισμάτων τῆς ἑλληνορθόδοξης λειτουργικῆς μας παραδόσεως καί ζωντανεύει –διά τῆς προσωπικῆς συμμετοχῆς–, ὁ λατρευτικός πόθος κι ὁ ἐκκλησιολογικός χαρακτήρας τῆς λατρείας.

10. Ἡ ἀρραγῆς σχέση μεταξύ πιστοῦ κι ἐνοριακοῦ κλήρου ἀποκλείει τήν ἐξω-ενοριακή δραστηριότητά του, μέ ἀφορμή προσωπικούς λόγους ἀντιπάθειας, πρός τόν οἰκεῖο ἐπίσκοπο ἢ τόν ἱερέα τῆς ἐνορίας του, γιατί ἔτσι διασπᾶται ἡ πατρική πνευματική σχέση ποιμένος καί ποιμενομένου. Τό θέμα αὐτό ἔχει μεγάλη ἐκκλησιολογική καί σωτηριολογική

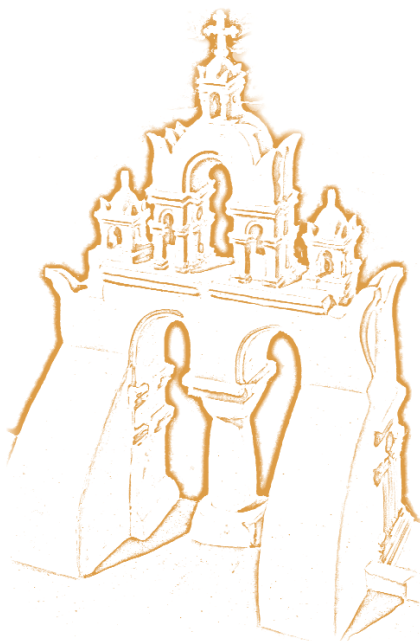
σημασία και γι' αυτό χρειάζεται μεγάλη προσοχή σχέσεων και συμπεριφορών από πλευρᾶς κλήρου και λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

11. Ὁ πιστός ὀφείλει νά καταστήσει τό σπίτι του «κατ' οἶκον ἐκκλησία» προσαρμόζοντας τήν ἐσωτερική του λειτουργία ἀντίστοιχα μ' αὐτήν τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ μέ κοινή προσευχή, τράπεζα, εὐταξία, θυμιάματα, ἀφή κανδήλας, μελέτη Γραφῆς, ἱεραρχική σχέση τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας, ἀλληλοσεβασμό κι ἀγάπη.

12. Ἡ πίστη καί ἡ πράξη πρέπει νά ἐκφράζονται στήν προσωπική ζωή, ἔτσι ὥστε νά γίνεται ὁ πιστός τύπος καί ὑπογραμμός γιά τούς συνανθρώπους του (πιστούς καί ἄπιστους), τό «ἄλας»

(Ματθ. 5,13) καί τό «φῶς» (Ματθ. 5,14), ὁ «λύχνος» (Ματθ. 5,15) καί τό ζωντανό παράδειγμα χριστιανοῦ, γιά νά τόν βλέπουν, νά τόν παρακολουθοῦν καί νά τόν μιμοῦνται, ἔτσι ὥστε νά δοξάζεται τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος εἶπε: «Οὕτως λαμψάτω τό φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τά καλά ἔργα καί δοξάσωσι τόν πατέρα ὑμῶν τόν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5,16).

13. Τέλος, ὁ ἀγωνιζόμενος πιστός ὀφείλει νά τηρεῖ τούς ἠθικούς κανόνες τῆς πίστεώς μας, τίς ἱερές παραδόσεις ἐναντι τῶν κεκοιμημένων, τίς καθιερωμένες νηστεῖες καί τίς ἀναγκαῖες προετοιμασίες γιά τή συμμετοχή του στή θ. Λατρεία καί τά ἱερά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καί δὴ αὐτό τῆς θ. Εὐχαριστίας.

Ἀξιότιμε, Διευθυντά,
κ. Κατσιάρα

Στό τεύχος τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 2013 (τό διάβασα πρὶν λίγες ἡμέρες διότι λόγω τῶν πολλῶν ἐντύπων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων δέν προλαβαίνω νά διαβάζω τά τεύχη πολλές φορές στήν ὥρα τους), τοῦ Ἐφημερίου, ὁ Δόκτωρ Θεολογίας κ. Ἀλέξανδρος Καριώτογλου ἐξετάζει τό θέμα «Οὐσία καὶ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ». Καί ἀφοῦ ἀναφέρει τί ἀπάντησε ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς στόν Βαρλαάμ καί Ἀκίνδυνο ἐν συνεχείᾳ λέγει ὅτι οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄκτιστες καί ὅταν ἐνωθοῦμε μέ αὐτές, ἐωννόμαστε μέ τό Θεό. Ἐδῶ ὅμως τίθεται ἓνα θέμα, ἐωννόμαστε μέ τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ ἢ μέ τά κτιστά του ἀποτελέσματα; Ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς ἐδίδαξε ὅτι ἡ μέν οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπρόσιτη καί ἀμέθεκτη στόν ἄνθρωπο, εἶναι ὅμως μεθεκτές οἱ ἄκτιστες ἐνέργειές του. Καί αὐτό τό εἶπε γιά νά διασωθεῖ ἡ ἐπικοινωνία τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο καί τήν θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Ὅμως ἐωννόμαστε μέ τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ ἢ μέ τά κτιστά τους ἀποτελέσματα; Οἱ ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ ἔχουν κτιστά ἀποτελέσματα, π.χ. ἡ δημιουργία τοῦ Κόσμου τί εἶναι; ἀποτέλεσμα τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ. Ἄκτιστο τό αἶτιο, κτιστό τό ἀποτέλεσμα. Τό ἴδιο ἰσχύει καί

μέ τήν δημιουργία τῶν Ἀγγέλων. Μήπως ἐπομένως ἡ διαμάχη τοῦ Βαρλαάμ μέ τόν Γρηγόριο Παλαμᾶ ὠφειλόταν στό ὅτι δέν μποροῦσε ὁ ἓνας νά καταλάβει τόν ἄλλο; ἢ τήν ἐπιχειρηματολογία τοῦ ἄλλου; Ὁ Βαρλαάμ ὑποστήριζε ὅτι οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστές ἐννοώντας ἴσως τά κτιστά ἀποτελέσματα τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ καί ὅτι αὐτά προσλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος. Ἐάν δεχθοῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος προσλαμβάνει τίς ἴδιες τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τά κτιστά ἀποτελέσματά τους δημιουργεῖται τό ἐξῆς πρόβλημα. Καταργοῦμε τήν ὄντολογική διαφορά τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο. Ἐάν δεχθοῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά προσλάβει τίς ἴδιες τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, ὅπως καί τήν ἄκτιστη χάρη ἢ τό ἄκτιστο φῶς, ὅτι μπορεῖ ὁ κτιστός ἄνθρωπος νά μετέχει τοῦ Ἄκτιστου τήν ὄντολογική διαφορά Θεοῦ καί ἀνθρώπου, ἐξομοιώνουμε τόν ἄνθρωπο μέ τό Θεό. Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι ὁ Θεός εἶναι τελείως διαφορετικός ἀπό τόν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος πῶς θά μετέχει τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, μέ ποιό γνωστικό ὄργανο, μέ ποιό μέρος τῆς ὑπάρξεώς του; Ἐχει ὁ ἄνθρωπος πάνω του, στήν ὑπαρξή του κάτι ἄκτιστο, ὥστε μέ αὐτό σάν ὄργανο νά διεισδύσει στόν Ἄκτιστο χῶρο; Καί ἡ ψυχὴ του, καί τό πνεῦμα του

καί τό σῶμα του δέν εἶναι κτιστά; Μέ ποιό λοιπόν ὄργανο θά ἀνιχνεύσει καί θά διεισδύσει στόν ἼΑκτιστο; Ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς διατύπωσε αὐτή τήν Θεολογία γιά νά διασώσει, ὅπως ἀνέφερα καί πρῖν, τήν ἐπικοινωνία τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο καί τήν Θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Ὅμως δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά δεχθεῖ κανεῖς τήν πρόσληψη τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ γιά νά διασωθεῖ ἡ ἐπικοινωνία τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο καί ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Διασώζεται ἡ ἐπικοινωνία τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο καί ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν πρόσληψη ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου τῶν κτιστῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ. Ἄκόμη καί τό μυστήριό τῆς θείας Οἰκονομίας τί εἶναι; τό μυστήριό τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως; ἼΑκτιστο τό αἷτιο, ὁ Θεός, κτιστό τό ἀποτέλεσμα, ὁ ἐνανθρωπήσας Κύριος, ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ. Ἀκριβῶς ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος δέν μποροῦσε νά διεισδύσει στόν ἼΑκτιστο χῶρο, ἔγινε Θεός κτιστός, ἄνθρωπος γιά νά ἐπικοινωνήσει μαζί μας καί νά μάς διδάξει πῶς πρέπει νά ζοῦμε. Ἐπομένως μιλοῦμε γιά κτιστό Φῶς, γιά κτιστή Χάρη καί γιά κτιστές ἐνέργειες οἱ ὁποῖες βεβαίως εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἼΑκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ. Πάνω σέ αὐτό τό θέμα εἶναι ὁδηγός μας ὅπως καί σέ τόσα ἄλλα ὁ πραγματικά μέγιστος τῶν ἸΑποστόλων, ἸΑπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος στήν ἁ' πρὸς Τιμόθεο ἐπιστολή του, κεφάλαιο σ', στ. 16 τί λέγει γιά τό Θεό; «ὁ μόνος ἔχων ἀθανασία, φῶς οἰκῶν ἀπρόοπτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδέ ἰδεῖν δύναται». Ἐπομένως καί τό θαβώρειο φῶς, ἀφροῦ τό εἶδαν οἱ μαθητές, ἦταν ὄρατό, ἦταν κτιστό καί ὄχι Ἴακτιστο.

Αὐτά εἶχα νά σᾶς γράψω πάνω σέ αὐτό τό θέμα. Εἶναι καί ἄλλα ἄλλα δέν θέλω νά μακρηγορήσω. Αὐτό τό θέμα εἶναι ἀκόμα ἐξεταζόμενο καί διερευνώμενο, πιστεύω ὅτι δέν ἔχει τελειώσει. Εἶναι γνωστό ὅτι καί οἱ Δυτικοί καί οἱ Ρῶσοι, ὅπως μοῦ εἶπε ἕνας καθηγητής, δέν δέχονται τήν ὀρθότητα τῆς Θεολογίας τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ.

Μετά τιμῆς

ἸΑρχιμ. Χριστόδουλος Ταμπακόπουλος

Κύριε Διευθυντά,

κεραυνός, κατά τίς ἡμέρες τῶν μεγάλων καί δυνατῶν καταιγίδων πρῖν τόν Δεκαπενταύγουστο, «χτύπησε» τό κάτασπρο καί ὁμορφο ἐξωκκλήσι τοῦ ἸΑγ. ἸΑθανασίου (ὕψόμετρο 1.200 μ.) πάνω ἀπό τήν ἸΑγ. Κυριακή (Σκούλιαρη) εὐτυχῶς μέ μικρές ζημιές πού δέν θέτουν σέ κίνδυνο τή σταθερότητα τοῦ Ναοῦ. Τά πλήγματα ἀποτυπώθηκαν στούς δύο τοίχους (βόρειο καί νότιο) ἐξωτερικά καί ἐσωτερικά, στό ὕψος τοῦ τέμπλου, μέ τήν ἀποκοπή κομματιῶν σοφάδων χωρίς νά προξενήσουν βλάβη στή σκεπή πού παρέμεινε ἄθικτη.

Ὁ κεραυνός χτύπησε τή φορητή εἰκόνα τοῦ ἸΑγίου ἸΑθανασίου στήν εἴσοδο τῆς βόρειας πύλης τοῦ ἸΑγ. Βήματος, μαύρισε τό τμήμα πάνω ἀπό τό φωτοστέφανο τοῦ ἸΑγίου καί γύρω ἀπό τό σῶμα του καί τήν ἔριξε στό δάπεδο τοῦ ἐξωκκλησιοῦ, ὅπου τήν βρῆκαν καί τήν περιμάζεψαν μέ στοργή καί μέ συγκίνηση, σάν πληγωμένο ἄνθρωπο, οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, πού πῆγαν νά ἀνάψουν τά κανδήλια.

Μετά τιμῆς

π. Κωνσταντῖνος Ἰ. Κώστας
παπαδάσκαλος

- π. Χριστοδούλου Μπίθα: *Τό μυστήριο τῆς χαρᾶς καί τῆς εὐχαριστίας. Ἀναζητώντας μία ὀρθόδοξη πορεία μέ πλοηγό τό Εὐαγγέλιο*. Ἐκδόσεις Ἄθως. Σειρά: Ἐν τῇ ὁδῶ. Ἀθήνα 2013.

Εἶναι δύσκολο νά περιγράψει τήν χαρά πού αἰσθάνθηκε ἡ ὑπογραφομένη παίρνοντας στά χέρια της τό βιβλίο τοῦτο καί πρὶν κἂν τό ἀνοίξει. Ὁ λόγος εἶναι, ὅτι τό μελετημένο ἐξώφυλλό του ἀπεικονίζει τελικά τή σκέψη, τήν πρόθεση καί τήν ἐπιτυχία τοῦ συγγραφέα νά προσφέρει μέ ἐνάργεια τίς σκέψεις του ἐπί θεμάτων πού πολὺ συζητοῦνται καί στήν ἐποχή μας ἀλλά τίς περισσότερες συνήθως φορές οἱ προσπάθειες πού γίνονται ἀπό ειδικούς (καί μῆ, συχνότερα) νά πείσουν τοὺς ἀναγνώστες, ὄχι μόνον ἀποτυγχάνουν παταγωδῶς ἀλλά προκαλοῦν ἀποτελέσματα πού ὀδηγοῦν σέ τραγικές παρεξηγήσεις. Διότι ἂν δέν συνειδητοποιήσει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος τί σημαίνει Ὁρθοδοξία, γράφει ὁ π. Χριστόδουλος, ὅρος πού κατά κόρον καθημερινά καπηλεύεται, θά συνεχίζει νά ἀκολουθεῖ λαθεμένο δρόμο στήν πίστη καί στά πιστεύματά του, στόν τρόπο πού προσεύχεται καί ζεῖ. Διότι ἂν δέν ἐννοήσει κάποιος, δέν θά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τό σύνδρομο τοῦ ὑποκριτῆ εὐσεβιστῆ, δέν θά μετανοήσει καί δέν θά σωθεῖ. Διότι ἂν δέν ἀναχθεῖ στήν χαρά καί στήν ἐπιστροφή τῆς Ἀγάπης βλέποντας στό πρόσωπο τῶν ἀνθρώπων τόν ἴδιο τόν Θεό, ἂν δέν αἰσθανθεῖ τή δύναμη τῆς Συγχώρησης, δέν θά φθάσει στό βάθος τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ καί δέν θά κοινωνήσουν μαζί μέ ὅλους τήν ἐλπίδα γιά ζωή χαρᾶς καί εὐχαριστίας κοντά του. Ὁ συγγραφεύς ἀπευθύνεται, ὅπως γράφει, σέ ἐκείνους πού κούράστηκαν νά ἀκοῦν γιά ἓνα Θεό τιμωρό, σέ ὅσους πνίγηκαν ἀπό τήν ἔλλειψη νοήματος καί θέλουν νά συναντήσουν τόν Χριστό τῆς Ἀγάπης, σέ ἐκείνους πού ἀποφάσισαν νά βγάλουν τό «δοκάρι» ἀπό τό μάτι τους καί νά ἀλλάξουν ζωή μέ τή μετάνοια, καί σέ ἄλλους ἀκόμη πολλούς. «Κομμάτια τά λόγια μας μπροστά στήν καθαρότητα τοῦ Εὐαγγελίου καί στοὺς λόγους πού μᾶς κληροδότησαν οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὅποιοι ἔγιναν οἱ ἴδιοι ἔμπρακτα εὐαγγέλια». Ὁ ἀναγνώστης θά χαρεῖ λόγο σαφεῖ καί καθαρό, σκέψεις διαυγεῖς καί εὐληπτες, καί θά ἀπολαύσει ἴσως τό ωραιότερο βιβλίο τῆς χρονιάς στό τομέα του ἀλλά καί γενικότερα, γιατί ὄχι, ἓνα πολὺ χρήσιμο βιβλίο γιά κάθε ἄνθρωπο μέ εἰλικρινεῖς προθέσεις πού θέλει νά μάθει νά σκέπτεται χωρίς παρωπίδες καί εὐσεβισμούς.

- Ἀρχιμ. Ἰωάννου Καραμούζη: *Μητροπολίτης πρ. Θηβῶν καί Λεβαδείας Νικόδημος Γραικός. Μιά ζωὴ βγαλμένη ἀπό τό γεροντικό*. Ἀθήνα 2014.

Ἐνα βιβλίο-ἐκπληξη, ὄχι ἐξαιτίας τῶν ὧσων διηγεῖται, ἀλλά τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο ἀναφέρεται στή βιωτὴ ἑνός πραγματικὰ ἀγαθοῦ λευίτη, τοῦ μακαριστοῦ Μη-

τροπολίτη πρ. Θηβῶν καί Λεβαδείας Νικοδήμου. Κείμενο ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος γνωρίζει τόν βιογραφούμενο ἀλλά ἔχει καί τή δυνατότητα νά ἐντοπίσει καί νά πλησιάσει τίς πτυχές τῆς προσωπικότητος, τοῦ ἔργου, τῆς προσφορᾶς του καί εὐχέρεια ἐκφραστική νά τίς παρουσιάσει κατά τρόπο πού νά ἀποτελοῦν ὑπόδειγμα γιά τούς ἀναγνῶστες ἢ τούς ἀκροωμένους. Τό γεροντικό ἐνός «ὑποδείγματος» γιά κάθε ἐπιγενόμενο, κληρικό ἢ λαϊκό. Κείμενο γνήσιας παιδείας ἐν Χριστῷ, ὕμνος στήν ἀγάπη καί τήν προσφορά στόν ἄνθρωπο, τήν ὁποία ἐνισχύει ἡ κοινή μετοχή βιογραφουμένου καί βιογράφου στή διακονία τῶν κωφῶν. Θυμηθήκαμε πρόσωπα καί γεγονότα καί ἄγγιξε βαθειά τήν καρδιά μας ἡ εὐαισθησία, ἡ σεμνότητα καί τό εὖρος τῆς σπουδαίας ἀλλά καί σιωπηλῆς ἐργασίας, ἦθος τό ὁποῖο κληροδοτήθηκε στόν διάδοχό του καί στούς ἄλλους κληρικούς τῆς ἐπαρχίας του. Τό βιβλίον ἀποτελεῖται ἀπό τρία μέρη: Στό πρῶτο ἀπλώνεται ἡ ζωή, ἡ πορεία στήν Ἱερουσόλυμα, ἡ διακονία καί ἡ ἐκδημία του. Στό δεύτερο παρατίθενται κείμενα ἀπό τήν ἱερατική διακονία, τήν θητεία του ὡς Μητροπολίτου, τήν συμπλήρωση πεντηκονταετίας ὡς κληρικοῦ, ἐρασιματά ἀπό τόν Τύπο. Τό τρίτο περιέχει πλούσιο καί συγκλονιστικό φωτογραφικό ὑλικό ἀπό τά διάφορα στάδια τῆς ζωῆς καί τῆς δράσης τοῦ μακαριστοῦ Νικοδήμου, πηγές καί βιβλιογραφία. Ἀνάγνωσμα ἀπολαυστικῆς μαθητείας.

○ Δημητρίου Π. Λυκούδη: *Βίος Ἀβιώτος. Δοκίμια Ὁρθοδόξου Προβληματισμοῦ*. Ἀθήνα 2014.

Σέ ἐποχές κατά τίς ὁποῖες ἀναζητοῦνται διαρκῶς καί νέα πρόσωπα γιά νά αἰσθανοῦμε μέ τίς προτροπές τους «εὐσέβεια καί κατάνυξη καί προβληματισμό σέ χώρους δημοσιογραφικῆς παρεκκλησίας» καί μέ τρομοκρατικές ἀπειλές γιά τήν ἔλευση «ἀντιχριστῶν», ὁ συγγραφεύς, μέ λόγο ἀπλό ἀλλά καλλιεργημένο, προβληματίζεται ὀρθόδοξα στηριγμένος στούς λόγους τῶν Εὐαγγελίων καί στίς διδασκασίας τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας προκειμένου νά ἀκολουθήσει σεμνά βίον θεάρεστο καί Χριστομίμητο. Στή διαδρομή αὐτή παίρνει ἀπό τό χέρι τόν ἀναγνώστη καί τόν καθοδηγεῖ νά βιώσει καί ἐκεῖνος ὀρθόδοξα Δεσποτικές καί Θεομητορικές ἐορτές, τοῦ διαβάσει μέ λόγο εὐθύ συναξάρια Ἀγίων πού γίνονται φωτεινοί ὁδοδείκτες σέ ἐποχές πνευματικῆς ἀναβροχίας, τοῦ προτείνει τρόπους γιά νά προσεῦχεται καί νά ξεπεράσει τά φαινόμενα γιά νά πλησιάσει τήν Ἀλήθεια, μετουσιώνει λυρικά ἐθνικές μνήμες σέ ἐμπειρίες πνευματικές καί ἀναφέρεται σέ γνήσιους ποιητές, ἀγνοώντας τόν συρμό τῶν γνησίως «χασκόντων» στήν ἐμπορευματοποιημένη «καλλιέργεια» τῶν μέσων ἐνημέρωσης. Ἐντυπωσιάζει ἡ πνευματικότητα καί ἡ προσεγμένη ἐπιλογή τῶν ἐκφράσεων πού χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφεύς. Εἶναι ἡ καλλιέργειά του (καί ὄχι ἡ «κουλτούρα» του, πού καί αὐτή ὡς ὄρος ἐκφραση τῆς σύγχρονης ἄγνοιας ἀποτελεῖ) πού τόν κάνει νά ἐπιλέγει καί τά πολύ καλά βοηθήματα, τά ὁποῖα χρησιμοποιεῖ καί στά ὁποῖα μέ προσοχή παραπέμπει. Μέ λίγα λόγια ἔνα βιβλίον πολύ ἐνδιαφέρον γιά ὅσους θά ἠθελαν νά διαβάσουν σκέψεις πολύ «φρέσκιες» γιά πολύ κακοποιημένα, ἀπό λίαν δῆθεν βαρύγδουπους, γνωστά θέματα.

Περί χορηγήσεως αναρρωτικής άδειας σέ Κληρικούς

Πρωτ. Γεωργίου Βαμβακίδη,
Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱ.Μ. Ζιχνῶν καί Νευροκοπίου,
Ἐκπροσώπου Τύπου Ι.Σ.Κ.Ε.

ΣΥΜΦΩΝΑ μέ τό Ν. 4210 ΦΕΚ ἀρ. φύλλου 254/21-11-2013 καί τό ἄρθρο 2, τό ἄρθρο 55 τοῦ κώδικα Δημοσίων Πολιτικῶν καί Διοικητικῶν Ὑπαλλήλων καί Ὑπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. καί κατ' ἐπέκτασιν καί τῶν Ἐφημερίων (ν. 3528/2007), ὅπως ἰσχύει, ἀντικαθίσταται ὡς ἑξῆς:

Ἄρθρο 54 Δικαίωμα ἀναρρωτικῆς ἄδειας.

1. Στόν ὑπάλληλο πού εἶναι ἀσθενῆς ἢ χρειάζεται νά ἀναρρώσει, χορηγεῖται ἀναρρωτική ἄδεια μέ ἀποδοχές τόσων μηνῶν ὅσα εἶναι τά ἔτη τῆς ὑπηρεσίας του, ἀπό τήν ὁποία ἀφαιρεῖται τό σύνολο τῶν ἀναρρωτικῶν ἀδειῶν πού τυχόν ἔχει λάβει μέσα στήν προηγούμενη πενταετία. Ἀναρρωτική ἄδεια χορηγούμενη χωρίς διακοπή δέν μπορεῖ νά ὑπερβεῖ τοῦς δώδεκα μήνες. Ὅχι πάνω ἀπό ἓνα ἔτος συνεχόμενο. Χρόνος ὑπηρεσίας τουλάχιστον ἕξι μηνῶν θεωρεῖται ὡς πλήρες ἔτος. 2. Στήν ἀναρρωτική ἄδεια συνυπολογίζονται καί οἱ ἡμέρες ἀπουσίας λόγω ἀσθενείας πού προηγήθηκαν τῆς ἄδειας. 3. Στόν ὑπάλληλο πού πάσχει ἀπό δυσίατο νόσημα, χορηγεῖται ἀναρρωτική ἄδεια, τῆς ὁποίας ἡ διάρκεια εἶναι διπλάσια ἀπό τήν διάρκεια τῶν ἀδειῶν τῶν προηγούμενων παραγράφων. 4. Τά δυσίατα νοσήματα καθορίζονται μέ ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργοῦ Ὑγείας καί Κοιν. Ἀλληλεγγύης πού ἐκδίδεται μετὰ ἀπό γνώμη τοῦ Κ.Σ. Ὑγείας.

Ἄρθρο 55 χορήγηση ἀναρρωτικῆς ἄδειας. 1. Ἡ ἀναρρωτική ἄδεια χορηγεῖται ἀνά

μήνα μέ ἐξαίρεση τήν περίπτωση δυσίατων νοσημάτων ὅπως αὐτά ὀρίζονται μέ τήν ἀπόφαση τῆς παραγράφου 4 τοῦ ἄρθρου 54 πού χορηγεῖται ἀνά ἑξάμηνο κατ' ἀνώτατο ὄριο. 2. Βραχυχρόνιες ἀναρρωτικές ἄδειες χορηγοῦνται μέ γνωμάτευση θεράποντος ἱατροῦ ἕως ὀκτώ ἡμέρες κατ' ἔτος. Δύο ἐξ αὐτῶν, ἀλλά ὄχι συνεχόμενες, μποροῦν νά χορηγοῦνται μόνο μέ ὑπεύθυνη δήλωση τοῦ ὑπαλλήλου. 3. Ὁ ὑπάλληλος ὑποχρεοῦται νά δεχθεῖ τήν ἐπίσκεψη τοῦ ἐλεγκτῆ ἱατροῦ. 4. Ἡ ἀποστολή ἱατροῦ γιά ἐλεγχο ὑπαλλήλου, πού κάνει χρήση βραχυχρόνιων ἀναρρωτικῶν ἀδειῶν κατ' ἐπανάληψη, εἶναι ὑποχρεωτική γιά τήν ὑπηρεσία καί ἡ τυχόν παράλειψή της συνιστᾶ πειθαρχικό παράπτωμα τοῦ ἄρμοδίου προϊσταμένου τῆς διεύθυνσης διοικητικοῦ.

Ἄρθρο 3. 1. Ἡ παράγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 56 τοῦ Κώδικα Δ. Πολιτικῶν καί Διοικητικῶν Ὑπαλλήλων καί Ὑπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007), ὅπως ἰσχύει, ἀντικαθίσταται ὡς ἑξῆς: «Ἀναρρωτική ἄδεια πέραν τῶν ὀκτώ (8) ἡμερῶν κατ' ἔτος χορηγεῖται ὕστερα ἀπό γνωμάτευση τῆς οἰκείας ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς, μέ ἐξαίρεση τήν περίπτωση πού ἡ ἄδεια χορηγεῖται βάσει γνωμάτευσης τοῦ διευθυντῆ κλινικῆς δημοσίου νοσοκομείου καί ἐφόσον πρόκειται γιά νοσηλεία ἐπτά (7) ἡμερῶν τουλάχιστον ἢ κατόπιν χειρουργικῆς ἐπέμβασης».

(Συνεχίζεται)

Είδοποίηση για τούς παραλήπτες τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος»

Ἐνημερώνουμε τούς κληρικούς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου» ὅτι λόγω τοῦ τριπλασιασμοῦ τῆς ἀξίας τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν καί τῆς εὐρύτερης δυσμενοῦς οικονομικῆς καταστάσεως, τά Ἐκκλησιαστικά Περιοδικά ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καί ΕΚΚΛΗΣΙΑ, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τό παρόν δέν θά ἀποστέλλονται μέ τά Ἑλληνικά Ταχυδρομεῖα στήν διεύθυνσή σας, ἀλλά στίς κατά τόπους Ἱερές Μητροπόλεις, προκειμένου νά διανεμόνται κατά τίς Ἱερατικές Συνάξεις στούς δικαιούχους Ἐφημερίου.

Προτείνουμε :

Τό Σάββατο :

11.00: Στίς ἄκρες τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

21.01: Μεγάλα ἀφιερῶματα.

14.30: Ξεφυλλίζοντας βιβλία.

15.00: Γνωριμία μέ τήν
ὀρθόδοξη πίστη.

Τήν Κυριακή :

12.00: Τό τραπέζι
τῆς Κυριακῆς.

16.30: Ἡ Θεολογία
στή ζωή μας.

19.00: Βιβλίον ἀνεωγμένον.

20.00: Ἀπό τέχνη σέ τέχνη.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203